

Informativno-političko glasilo
bunjevačke nacionalne manjine

Godina VII Broj 78
Decembar 2011. godine
Cina 50 dinara

Izlazi prve nedilje u misecu

Izdavač:

NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI
CENTAR“ - Subotica

Osnivač izdavača:

NACIONALNI
SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE
MANJINE

direktor NIU „BIC“

Mirko Bajić

glavni i odgovorni urednik:

mr Suzana Kujundžić – Ostojić

Savit novina:

Mirjana Savanov, Nikola Babić, Agneza Rodić
Vojnić, Branko Pokorni, Ružica Parčetić

Tehnički urednik:

Nikola Stantić

Stalni saradnici:

Eva Bačlija, Ana Vojnić Kortmiš, Joso
Poljaković, Desa Kujundžić, Ružica Parčetić,
Nataša Nimčević i Aleksandar Bošnjak

Naslovna strana:

Vrime svetaca

Adresa:

Trg cara Jovana Nenada 15/1,
24000 Subotica
Telefon/fax: 024 523-505
e-mail: bic@tippnet.rs

Štampa:

Rotografika Subotica

Tiraž:
1.000

Dizajn:

Studio Trid Beograd

Distribucija:

„Štampa sistem“ - Beograd, „Press interna-
tional“ - Novi Sad, „Futura plus“ - Zemun

Nacionalni savet

bunjevačke nacionalne manjine:

Kancelarija u Subotici:

Trg cara Jovana Nenada 15/5, 24000 Subotica
Telefon/fax: 024 554-881
e-mail: bns.scg@EUnet.rs,
bns.scg@pannon.net

Regionalna kancelarija u Somboru:

Jovana Popovića bb
Telefon/fax: 025 434-059

CIP - Каталогизација у публикацији Би-
блиотека Матице српске, Нови Сад

659.3(=862)

BUNJEVAČKE novine: informativno - poli-
tičko glasilo / glavni i odgovorni urednik
Suzana Kujundžić - Ostojić. - 1998-2004;
God. 1. br. 1 (2005). - Subotica: NIU
Bunjevački informativni centar, 1998-2004;
2005. - Ilustr.; 30 cm
Mesečno

ISSN 1451-2505

COBISS.SR-ID 133482759

Rič urednika

Poštivana čeljadi,

Ovi dana proslavili smo još jednu, sad već 93. godišnjicu od Velike narodne skupštine. Za nas Bunjevce velik dan i velik događaj. Posli četiri godine rata, umiranja i stradanja stigo je mir a nazirala se i nacionalna sloboda. I nju smo, tu slobodu, imali snage sami sebi donet i privagnit da većinska odluka bude prisajeđinjenje Vojvodine Srbiji. Bilo je to vrime kad smo ko narod bili dovoljno brojni i svisni da možemo prominit tok istorije jedared i na svoju hasnu. Na ove dane sićamo se s ponosom na svoje pritke, al izgleda da je i to sićanje, barem većine, selektivno. U državi di se ne pamti ni šta je juče ko u politici kazo, uradio, ko bi još pamtio tamo nike Bunjevce koji su jedared dali sve što su imali i mogli za niko pravičnije i bolje sutra. I oni koji su te promine doneli bome su dočekali to „pravičnije“ jel se već posli par godina svi naši bunjevački velikani poskidani s funkcija na koje su bili metnuti posli oslobođenja. Valjdar po onoj narodnoj - tušta je mačku goveđa glava. I danas se, vidim, mnogi trude da nas od „viška“ ne zaboli glava, pa tako na polaganju vinca na zgradi di je održana Velika narodna skupština u Novom Sadu nema ni spomena u medijima od Bunjevačkog nacionalnog savita. Ko da su oni Bunjevci sa spomen-ploče i ovi danas živi kogod sasvim drugi ko ne zasluživa ni ime da mu se spomine. I nije to ni prvi ni poslednji put da se kogod o nas ogrišio, navikli smo trpit al i borit se protiv omalovažavanja. A i kad se ono digod ispolji ono uvek divani više o onom ko ga čini neg o onom prema kome je usmireno.

Strana 4

Strana 6-7

Strana 8

Strana 9-10

Strana 11

Strana 12-13

Sadržaj

4

Zajedno do ostvarivanja prava

5

Vrime je za priokret

6-7

Bunjevci državotvorni narod

8

Svečana akademija
dostojna praznika

9-10

Sloboda je i kad se piva
„Bunjevačka vila“

11

Galerijski prostor maestra
Blesića

12-13

Gorko iskustvo u
„Oscilacijama života“

18

U čast Kata, Katarina,
Katica...

Ako i vi želite da vam poštaš svakog prvog u misecu donese „Bunjevačke novine“ pritplatite se na nji. Godišnja pritplata je 600 dinara (sa ptt troškovima).

Platit možete na naš tekući račun: 335-16082-21 (Razvojna banka Vojvodine) sa naznakom za pritplatu.

Godišnja pritplata za inostranstvo je 20 evra.

Platit možete na naš devizni račun: IBAN: RS3533500000008111392; SWIFT: RBVORS22 sa naznakom za pritplatu (Razvojna banka Vojvodine).

Posli uplate nazovite nas, kako bi upisali vašu kućnu adresu: 024 523-505

ZAJEDNIČKI SASTANCI PRIDSTAVNIKA BUNJEVAČKI STRANAKA I INSTITUCIJA

Zajedno do ostvarivanja prava

U sklopu priprema za pridstojeće izbore predstavnici bunjevački politički stranaka i bunjevački institucija održali dva sastanka na kojima je usaglašena zajednička platforma, a sve u cilju da Bunjevci dođu do prava koja njim odavno pripadaju

Nakon što su i Savez bačkih Bunjevaca i Bunjevačka stranka Vojvodine, objavile svoje platforme za izbore koji nam pridstoje u 2012. godini, koje ste mogli pronaći u prošlom broju „Bunjevački novina“, održana su dva sastanka bunjevački politički stranaka i institucija, sa samo jednim ciljom – da se razgovara o potrebama koje bunjevačka nacionalna zajednica mora ostvariti na ovim izborima. Sastanku su prisustvovali predstavnici Bunjevačke stranke Vojvodine, Saveza bačkih Bunjevaca, Bunjevačke matice, KUD „Bunjevka“, BKC „Bajmoka“ i „Bunjevačkog informativnog centra“.

„Nakon formiranja posebnog biračkog spiska, izbora za Nacionalni savit i uspostavljanja punog jedinstva u radu Nacionalnog savita i institucija, nakon sprovedenog popisa stanovništva, slideći najvažniji cilj za bunjevačku nacionalnu zajednicu je da se politički profilišu potrebe i ciljevi bunjevačke nacionalne zajednice na pridstojećim izborima. Zaključeno je da je neophodno postigniti jedinstvo u stavu da se politički ciljevi mogu realizovati u punoj miri, samo priko politički predstavnika bunjevačkog naroda, a ne učešćom pojedinaca na listama drugi politički stranaka. Namira je da u Skupštine grada Subotice i Sombora budu izabrani odbornici ispred politički stranaka sa bunjevačkim pridznakom, i da se izbore za pravo da učestvuju u skupštinskoj većini, odnosno da sa drugim političkim strankama formiraju lokalnu vlast. U tom cilju tražiće se najbolja rješenja o nači-

Predstavnici Bunjevačke stranke Vojvodine, Saveza bačkih Bunjevaca, „Bunjevačkog informativnog centra“, Bunjevačke matice, KUD „Bunjevka“ i BKC „Bajmoka“ usaglasili stavove oko izbora

nu izlaska na izbore“ stoji, izmed ostalog u zajedničkom saopštenju.

U nastavku usaglašavanja o tekstu jedinstvene platforme, održan je i drugi sastanak na kojem je donet zaključak da se usaglašen tekst platforme o ciljevima koje treba ostvariti u interesu bunjevačke nacionalne zajednice ponudi svim institucijama na razmatranje i zatraži podrška, a potom da se razgovara o najboljem načinu izlaska na izbore u pravcu ostvarenja ovi ciljeva.

Usaglašen je i pridlog teksta jedinstvene platforme koga prinosi mo.

„Ciljevi za čiju realizaciju će se zalagati bunjevačke stranke i institucije koje to prihvate, a radi ostvarivanja interesa koje ima

bunjevačka nacionalna zajednica u gradu Subotica, ogledaje se u slidećem:

- da pripadnici bunjevačkog naroda ravnopravno ostvarivaju prava u oblasti zapošljavanja u gradskim i javnim službama, srazmerno broju stanovnika, a što podrazumijeva i ravnopravno učešće u upravnim odborima i na rukovodećim mistima u institucijama di postoji nadležnost lokalne samouprave.

- da se u školama nastava na izučavanju bunjevačkog govora s elementima nacionalne kulture organizuje nuz finansijsku i tehničku pomoć gradske uprave.

- da se obezbjedi puna finansijska podrška gradske uprave za realizaciju radio emisije na bu-

njevačkom jeziku i to najmanje sat vremena nediljno u prvoj fazi, a da se u dogledno vrime formira redakcija na bunjevačkom jeziku u JP „Radio Subotica“.

- da se obezbjedi srazmerno učešće u sridstvima gradskog budžeta, koja su naminjena za rad i podršku projektima kulturni institucija, za bunjevačke institucije kulture.

- da se bunjevački jezik prihvati ko službeni jezik, odnosno ko jezik s pravima ko službeni jezik, u gradu Subotica.”

Kako je istaknuto po završetku sastanka, gori navedeni principi biće osnova za dalje razgovore o mogućim oblicima pridizborne i postizborne saradnje i načina izlaska na izbore.

N. S.

SAVEZ BAČKIH BUNJEVACA SPREMA SE ZA IZBORE

Vrime je za priokret

U Novom Sadu je u subotu, 26. novembra, održana tribina koja je nosila naziv „Preokret“, a med političkim strankama koje žele promine u Srbiji je i Savez bačkih Bunjevaca.

– Savez bačkih Bunjevaca je med prvim strankama koje su potpisale PREOKRET ko političku Deklaraciju i poziv aktuelnoj vlasti da promini pogubnu politiku koja se danas vodi u odnosu na najvažnije teme u državi, a to je odnos prema Kosovu i evropskim integracijama. Ovaj pokret inicirali su Liberalno demokratska partija, Srpski pokret obnove i Socijaldemokratska unija. Deklaraciju su dosad potpisale mnoge političke stranke, udruženja, nevladine organizacije i veliki broj pojedinaca med kojima poznati kulturni radnici, glumci, umitnici... Oni koji svaćaje da više nema

vrimena za praznu retoriku, laži i skrivanje istine – kazo je Mirko Bajić, pridsidnik SBB-a po povratku iz Novog Sada.

Kako je Bunjevcima Srbija matična država i kako nema je „rezervnu“, Bajić smatra da je pripadnicima bunjevačkog naroda itekako važna stabilnost u Srbiji.

– Savez bačkih Bunjevaca je pripozno neophodnost da Srbija mora prominit politiku ako želi u Evropu. Mi nemamo drugu zemlju,

Srbija je naša matična država i zato nam je važno da ona bude stabilna, demokratski uređena država, kojoj je misto u Evropi. Jasno triba kazat da se mora napuštit već odavno poražena politika koja i dalje vodi u samoizolaciju, nespোরазume s komšijama i svitom, bedu i siromaštvo. Zato... PREOKRET!

Aktuelna vlast u Srbiji istakla je neslaganje s motivima Preokreta.

– Nije nam jasna motiva-

cija aktuelne vlasti u Srbiji kad napada promotere Preokreta i sadržaj Deklaracije. Umisto prazni parola o kosovskoj politici, potribna je politička hrabrost. Mi tu hrabrost imamo. Tražimo i da se vlast suoči s činjenicama i realnošćom i prominom propale politike pokaže svoju političku zrilost, odgovornost i hrabrost i iz političkog ćorsokaka vrati Srbiju na put evropski integracija. Da bi vratili stvarni suverenitet nad Kosovom,

koji je u besmislenom ratu izgubio Slobodan Milošević, da bi država Srbija uspostavila zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast – morala bi ponovo u rat s NATO alijansom, al bi u tom ratu morali i pobidit. Zato, misto da brane ono što nemamo, izgubićemo i ono što imamo, nužno je minjati taku politiku – dodo je Bajić na kraju.

N. S.

U VELIKOJ VIČNICI BUNJEVAČKI NACIONALNI SAVIT OBILUŽIO SVOJ NACIONALNI PRAZNIK

Bunjevci državotvorni narod

Svečanom akademijom u Velikoj vičnici Gradske kuće Bunjevački nacionalni savit je 25. novembra obilazio svoj nacionalni praznik Dan Velike narodne skupštine, održane 25. novembra 1918. godine, kad su Srbi, Bunjevci i ostali Slovini doneli odluku da se Bačka, Banat i Baranja prisajedine Kraljevini Srbiji, a onda i postane dio nove države, prve Jugoslavije

Pridstavnici bunjevački institucija položili vinac na bistu Blaška Rajića

Svečana akademija ispunila Veliku večnicu Gradske kuće u Subotici

Prvi je praznik čestito i prisutima se obratio **Branko Pokorni**, pridsidnik Bunjevačkog nacionalnog savita, i izmed ostalog kazao:

– Za nas Bunjevce odluke Velike narodne skupštine o pravu naroda na samoopridiljenje najveće je istorijsko utemeljenje u priznavanju nacionalnog identiteta naše bunjevačke samobitnosti i potpune ravnopravnosti sa ostalim slovenskim narodima. Bunjevci su na plebiscitarni način, zajedno sa drugim slovenskim narodima, izrazili odlučnu volju da se priključe Kraljevini Srbiji. Bunjevci su tad bili jaka snaga za odlučivanje, jel brez nje ne bi bila postignuta većina za odlučivanje. Da podsitimo, od 757 delegata, 84 su bili Bunjevci. Narodna volja je bila prisudna, prožeta načelima slobode i samoopridiljenja, pa zato kažem da su Bunjevci na ovim prostorima stvarali svoju državu zajedno sa drugima. A kad se tako stvara jedna država onda Bunjevci ne

Branko Pokorni

Dragan Srećkov

Slobodan Čamprag

moгу biti u toj istoj državi nacionalna manjina sa manje prava neg drugi.

– Prisićajući se ti istorijsko dešavanja 25. novembra 1918. godine odlučni smo da očuvamo tekovine naši pridaka koji su zajedno sa Srbima ti sudbonosni dana stvorili prvu jugoslovensku državu Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca – kazao je Pokorni i osvrnio se na sadašnji trenutak rečima: – Energično se protivimo nastojanjima koja se koriste u prisvajanju bunjevačkog imena, kulture, obrazovanja, običaja, informisanja i prava na virske običaje, pa i mišljanju u politiku. Prisutna je i nedovoljna transparentnost u trošenju budžetski sridstava koja pridstavlja samo-

volju pojedinaca u lokalnoj vlasti. Stranački i lični interesi su nadvladali opšte interese građana Subotice.

– Podsićajući se na današnji dan 1918. godine, želimo da se ostvare naša nadanja da svi mi građani Subotice pristojno živimo, da budemo zaposleni, obrazovani i svako na svom materijem jeziku informisani i da naš pripoznatljiv zajednički život ima istinite vrednosti.

Zatim je pročitano nekoliko telegrama čestitki. Prvi je bio onaj kojeg je uputio pridsidnik Skupštine Vojvodine Šandor Egereši. U njem se kaže: „...najiskrenije želje da i u narednom periodu, kao što je bio slučaj do sada, uspešno čuvate i negujete svoj jezik, kulturu i

nacionalni identitet. Bogatstvo različitosti je ono što Vojvodinu čini takvom kakva jeste i nešto na šta smo svi ponosni, a vaša nacionalna zajednica je važan činilac procesa očuvanja celokupnog vojvodanskog identiteta. Zbog toga što delimo iste ciljeve i iste vrednosti, u celoj Skupšni Vojvodine i celoj pokrajinskoj administraciji uvek ćete imati pouzdanog partnera, prijatelja i svu podršku koju smo u prilici da pružimo.”

Pročitano je i telegram čestitka koji je uputila dr Branislava Belić, podpridsidnik Skupštine Vojvodine, u kojem izražava najiskrenije čestitke i zafaljuje se na pozivu.

Kratka čestitka telegram je stigla i od Ogranka SANU u Novom Sadu, u kojem se izražavaju želje za cilokupan dalji prosperitet.

Telegram čestitka je stigla i od gradonačelnika Subotice Saše Vučinića, u kojem se kaže:

„Povodom Dana Velike narodne skupštine održane 25. novembra 1918. godine, ovom prilikom upućujemo iskrene čestit-

ke svim pripadnicima bunjevačke nacionalne zajednice kao i Bunjevačkom nacionalnom savetu, koji ovaj datum slavi kao praznik bunjevačke nacionalne manjine. Simbolika ovog datuma podseća na istorijske tekovine Velike narodne skupštine. Na tragu ove uspomene svim pripadnicima bunjevačke zajednice još jednom čestitam ovaj praznik."

Zatim je Dragan Srećkov, pomoćnik pokrajinskog sekretara za kulturu, izašao za govornicu i prino pozdrave i čestitke od pokrajinskog sekretarijata za kulturu i javno informisanje Milorada Đurića. Izmed ostalog je kazao:

– Ja sam ponosan jer sam svedok od demokratskih promena 2000. i 2001. godine, kada sam imao priliku da upoznam entuzijaste iz kulture i obrazovanja bunjevačke zajednice iz Subotice i Sombora, i svedok sam ovih poslednjih 10 godina kako je od tih naših zajedničkih početaka, nas koji smo bili na nekim funkcijama i u mogućnosti da utičemo na neke pozitivne promene. Sećam se da to baš i nije bilo tako veselo kada se uzme u obzir broj kulturno umetničkih društava u bunjevačkoj zajednici, a danas sam svedok zajedno sa vama, kako to u okvirima mogućnosti sekretarijata, ipak nadrašta onaj period. Sekretarijat vam stoji na raspolaganju u godinama koje dolaze, nadam se da će sve biti bolje, da će se kultura, obrazovanje i

informisanje Bunjevaca razvijati bolje i više – rekao je Srećkov.

Za govornicu je izašao i Slobodan Čamprag, član Gradskog veća Subotice, koji je čestitajući praznik u ime Veća izmed ostalog kazao:

– Pre 93 godine na dašnji dan održana je Velika narodna skupština Srba, Bunjevaca i ostalih Slovena. Bunjevci su sa 84 zastupnika bila druga najveća grupacija posle Srba, tako da bez njih ne bi ni došlo do ujedinjenja Baranje, Bačke i Banata sa Kraljevinom Srbijom. Time su već pokazali da žele da žive u istoj državi sa ostalim južnim Slovenima. Već sledeći dan u Podgorici je održana skupština gde su Crnogorci izrazili želju da se ujedine sa Kraljevinom Srbijom, i već tada su bili stvoreni preduslovi za stvaranje prve jugoslovenske države na ovom prostoru. Decembra 1. godine 1918. u Beogradu je došlo do ujedinjenja Kraljevine Srbije sa državama Slovenaca, Hrvata i Srba, i stvorena je Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca pod krunom dinastije Krađorđevića. Znači, Bunjevci od stvaranja prve slovenske države pa do danas praktično su konstitutivni narod u stvaranju ovi slovenski država.

– Na dašnji dan, praznik bunjevačke nacionalne zajednice se poklapa sa verskim praznikom, to je sveta Kata. Svim Katama čestitam imendan a svim Bunjevcima nacionalni praznik.

Nakon pročitani telegrama i izgovoreni čestitki na velik događaj i ulogu Bunjevaca u njem Ivan Sedlak, pridsidnik Bunjevačke matice, je pročitao referat.

Na kraju svečane akademije publika je mogla čuti studenta Savu Stambolića, člana Srpskog kulturnog centra „Sveti Sava“, koji je interpretirao govor Blaška Rajića na Velikoj narodnoj skupštini, što su prisutni nagradili lipim aplauzom. U programu su nastupili hor Sprskog kulturnog centra „Sveti Sava“, ko i učenici Muzičke škole u

MED DELEGATIMA I BUNJEVACI

– Na Velikoj narodnoj skupštini u Novom Sadu, 25. novembra 1918. godine okupilo se 757 izaslanika iz 211 opština, med kojima je bilo 578 Srba, 84 Bunjevaca, 62 Slovaka, 21 Rusin, 6 Nemaca, 3 Šokca, 2 Hrvata i jedan Mađar, postoje i podaci da je bilo 89 Bunjevaca, koji su dalji predmet istraživanja. U pola dvanaest, u hotelu „Sloboda“, u Novom Sadu, Jovan Hranilović je otvorio skupštinu i pozdravio delegate i prido je rič Jaši Tomiću koji je pročitao Rezoluciju koja je jednoglasno podržana.

Prema Rezoluciji, Banat, Bačka i Baranja odcipljivaje se državno pravno i politički od Ugarske, te se na osnovu narodnog opridilenja priključivaje Kraljevini Srbiji i ostalim jugoslovenskim zemljama pod krunom dinastije Karađorđevića. Zamoljena je Vlada Kraljevine Srbije da zastupa Vojvodinu na budućoj mirovnoj konferenciji. Skupština je osnovala Veliki narodni savet ko vrhovnu vlast na teritoriji Vojvodine, čiji izvršni organ je Narodna uprava. U Narodni savit su od Bunjevaca izabrani Blaško Rajić, dr Babijan Malagurski, dr Mirko Ivković Ivan-

dekić, dr Stipan Vojnić Tunić, dr Ivan Abramović i Aleksandar Rajić.

U skladu s ovim odlukama formirala se i lokalna vlast koja je vršila dužnost pod najvišom vlašću Narodne uprave i na taj način princip samoopridilenja je sproveden do kraja i priuzeta je politička vlast u Vojvodini.

Na kraju, jasno se da zaključiti da Vojvodina ne bi bila tu di je danas da nije bilo pobedonosne srpske vojske, principa samoopridilenja naroda, i na bazi te činjenice nepokolebivo iskazane volje južnoslovenske i druge nemađarske manjine, a kod Subotice i nepokolebivo iskazane volje većinskog bunjevačkog naroda.

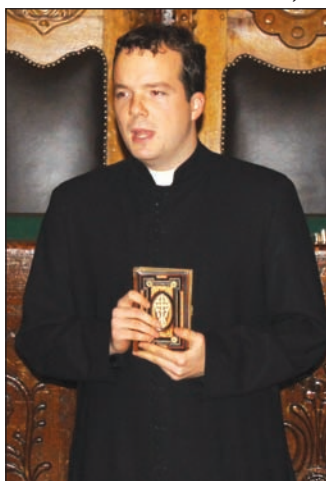
Kroz donete odluke na Velikoj narodnoj skupštini i kasnije na Mirovnoj konferenciji u Parizu, a sve u skladu sa Vilsonovim načelom samoopridilenja naroda, dobijeno je priznanje Bunjevaca ko posebnog i autohtonog naroda na ovim prostorima. Zafaljujuć toj ulogi i značaju mi smo se na ovim prostorima uspieli održati i pored brojni pokušaja asimilacije.

Ovo je krucijalni razlog zašto u današnjoj savrimenoj i demokratskoj Srbiji bunjevačka nacionalna manjina 25. novembar 1918. godine, kad je održana Velika narodna skupština u Novom Sadu, slavi ko svoj nacionalni praznik – kazao je, izmed ostalog, Ivan Sedlak, divaneć o događajima iz novembra 1918. godine.

Subotici. Publika je posebno aplauzom nagradila učenika drugog razreda osnovne škole Kristijana Juhasa, koji je izvanredno svirao na violini.

Za kraj treba kazat da su akademiji prisustvovali članovi Bunjevačkog nacionalnog savita, prid-

stavnici bunjevački kulturni institucija, pridstavnici lokalni i pokrajinski vlasti, pridstavnici nekoliko kulturni institucija grčke nacionalne manjine. Bunjevački nacionalni savit je ovom prilikom od Grčkog nacionalnog savita dobio na poklon svetu sliku (priliku). E. B.

Savo Stambolić

U BUNJEVAČKOJ KUĆI U SOMBORU SVEČANO PROSLAVIT
25. NOVEMBAR – NACIONALNI PRAZNIK

Svečana akademija dostojna praznika

Prigodnim programom i svečanom akademijom obiluzen Dan Velike narodne skupštine 1918. u Novom Sadu

U petak, 25. novembra, a Bunjevačku kuću u Somboru positio je veliki broj članova, poštovaoca i gostivi UG „Bunjevačko kolo” sa željom da sa svojim domaćinima dostojno obiluje proslavu bunjevačkog nacionalnog praznika.

U večernjim satima održana je svečana akademija na kojoj su svojim izlaganjima o događajima u prvim decenijama prošlog vika divanili **Marija Bojanin**, profesor istorije i sociolog, i hroničar **Milan Vojnović**.

– Prošlo je ravno 93 godine od tog velikog i za Bunjevce značajnog istorijskog događanja. Kako je rečeno, to su godine I svetskog rata koji je potresao cilu Evropu pa i cili svet. Ni istoričari danas ne mogu da nađu pravi odgovor zašto je tu istu Evropu samo za nepuni 25 godina snašao opet jedan rat – II svetski. Valda smo baš žrtve osioni i nerazumni političara, loši i bolesni vojni stratega.

– Čeznja i potreba za mirom uvijek nam je nekako izmicala. A XX vik je imao čudnovato nemirnu istoriju. Zamislit samo u jednom ljudskom viku, a kamoli i doživiti dva svetska rata, pa koje kakve etničke sukobe, pa političke i ekonomske krize, pa bombardovanja... E, što je tušta, tušta je!

– A šta se sa Bunjercima dešava? Kad je trebalo da ratujemo išli smo i ginili na Galiciji, Bukovini, Drini, obavljali smo teške

ratne poslove, a posli toga smo zaboravljani, asimilirani, što je činjeno skoro puni 335 godina od kad su Bunjevci ko mali en-

titet na ovim prostorima našli svoje mesto prvo ko graničari, pa posli postali tihi, vridni radni paori, čestiti i dobri ljudi.

– Velika zvona svi veliki evroski crkava i bogomolja zabrujila su 11.XI u 11 sati 1918. godine u znak kraja jednog velikog rata, potpisano je primirje i rat je stao. Al ove baš na našim prostorima još su se događali krupni istorijski događaji. Kud, kome i kako? pitali su se Bunjevci, Srbi ostali Sloveni na ovim prostorima, šta i kako dalje?

– Vrlo brzo su se konsolidovali, il bolje reć, snašli... Doduše, ko mali kolektivitet al brojčani u Somboru, Subotici i Baji nisu baš prije bili u prilici da kroz istoriju igraje niku veliku ulogu nit njim je ta politička uloga kadgod pripadala.

– Jedini istorijski izuzetak je njevo učešće u prisajedinjavanju vojvodanskih oblasti Banata, Bačke i Baranje Kraljevini Srbiji. To se dogodilo 25. novembra 1918. na Velikoj Narodnoj skupštini u Novom Sadu – divanila je, izmed ostalog, Marija Bojanin.

U svojem izlaganju Milan Vojnović, sociolog i hroničar somborski, izmed ostalog divanio je:

– Događaji su se odvijali po logici i pravu pobjednika. Med najhitnijim i najvažnijim zadacima koji su stajali pred Narodnim većem, bile su pripreme za održavanje Velike narodne skupštine u Novom Sadu koja je zakazana za 25. novembar. Trebalo je, u prvom redu, izabrati poslanike koji će predstavljati Sombor na pomenutoj Skupštini, što je blagovremeno i učinjeno. Ta-

ko je i 19 somborskih poslanika na toj istorijskoj sednici zajedno sa 757 poslanika iz 211 opština Banata, Bačke i Baranje, donelo istorijsku odluku o raskidu državno-pravnih odnosa Vojvodine sa mađarskom državom i odluku o priključenju Kraljevini Srbiji, a sve u duhu već pomenutih Vilsonovih 14 tačaka i rezolucije Oktobarske revolucije u Rusiji o pravu svih naroda da se dobvoljno opredele u kojoj će državi i u kakvom društvenom uređenju živeti nakon rata. No, time nije i okončan nastup Somboraca na Velikoj narodnoj skupštini; u njezino Veliko veće birano je šest Somboraca, a u Narodnu upravu (Vladu) izabrani su dr Jovan Lalošević za predsednika i istovremeno poverenika za političke poslove (a privremeno je bio i poverenik za prosvetu), dr Petar Konjović za zamenika predsednika i dr Kosta Popović za poverenika za prehranu i snabdevanje.

– Na prvu godišnjicu oslobođenja Gradsko veće donosi odluku kojom se 13. novembar proglašava za krsnu slavu – svečare grada Sombora, što je i sprovedeno. Naročito su pompezne bile jubilarne godišnjice, sve do 1941. godine kada se više od pola stoleća nastojalo da ovaj datum, jedan od najznačajnijih u povesnici ovog, grada prekrije veo zaborava. Taj veo je, konačno, razgrnut 1993. na 75-tu godišnjicu od kako je Sombor priključen svojoj matici, tadašnjoj Kraljevini Srbiji.

U kulturno-umitničkom programu večeri pivale su ženska pivačka grupa „Varošanke” i slušale su se lipe pisme, stihovi pisnika, prijatelja „Bunjevačkog kola”, braćnog para Luke i Marije Čubre.

Na kraju svečane akademije domaćini su proslavu svog nacionalnog praznika priveli kraju nuz skroman koktel pripremljen za prijatelje i goste „Bunjevačkog kola”.

R. Parčetić

SUBOTIČANI OBILUŽILI 93. GODIŠNJICU OSLOBOĐENJA SUBOTICE

Sloboda je i kad se piva „Bunjevačka vila”

U čast oslobodilačkoj vojski i ove godine obilježena je godišnjica od oslobođenja. Prisutnima je divanjeno o slobodi, zajedništvu, koju su i kadgod imali, a o tom pored 13. novembra svidoci i 25. novembar 1918. godine

Folklorci Bunjevačkog kulturnog centra „Subotica”

Saša Vučinić

P olovina oktobra svake godine predstavlja vreme kad se u Subotici podsjećamo na oslobođenje koje nam je srpska vojska davne, 1918. godine, donela. Ulasom vojske, 13. oktobra 1918. godine, u Željezničku stanicu u Suboticu, završen je Prvi svjetski rat za ove krajeve. Zafaljujuć dobroj organizaciji tadašnjeg Bunjevačko-srpskog odbora, oslobođenje je ostalo zapamćeno ko jedno od najmirnijih. U znak sjećanja na oslobođenje i ove godine je održan program, čiji najsvečaniji dio predstavlja svečana akademija pod nazivom „Braća uvek – uvijek zajedno”.

Stevan Nemet i Milan Marodić divanjili o bratstvu dva naroda

Tom prilikom, u kulturno umitničkom dlu programa koji je vodio **Boško Boškov**, scene oslobođenja prisutnima su dočarali **Savo Stambolić**, koji je na dramski način izdivanio govor koji je **Blaško Rajić** držo prilikom oslobođenja, dok su **Miloš Stanković** i **Vladimir Šućur** prikazali moral vojske u to vreme, a Omladinsko kulturno umitničko društvo „Mladost” i Bunjevački kulturni centar „Subotica” izveli su po jednu folklornu tačku.

U staroj Jugoslaviji ovaj dan se redovno obilježavalo da bi u jednom kraćem periodu bio gotovo zabo-

ravljen, al zafaljujuć Srpskom kulturnom centru „Sveti Sava” i Bunjevačkom kulturnom centru „Subotica”, prija tačno dvadeset godina on je obnovljen, kad je i potpisana Obnovljena povelja o trajnom i neraskidivom prijateljstvu dva naroda.

– Pre tačno dvadeset godina, 9. novembra 1991. godine, Bunjevački kulturni centar iz Subotice i Srpski kulturni centar „Sveti Sava”, potpisali su povelju o bratimljenju, i od tog vremena pa sve do sada smo ojačali jel su nam se u organizaciji ove godišnjice pridružili i Udruženje do-

brovoljaca i njihovih potomaka, poštavalaca od 1912-1918. godine, a pre neku godinu u organizaciju obeležavanja godišnjice od oslobođenja se uključio i grad Subotica – kazo je Milan Marodić, ispid SKC „Sveti Sava”.

Sama svečana akademija započela je intoniranjem himne i bunjevačke svečane pisme u izvođenju hora SKC pod vođstvom profesora Veselina Jevtića, a med prisutnima bio je i Saša Vučinić, gradonačelnik Subotice, koji je u svom obraćanju prisutnima kazo:

– ... Zadovoljstvo mi je da po drugi put budem na ovoj akademiji sa vama, da potvrdim jedno opredeljenje koje sam prošle godine izrekao, a to je da Subotica nema razloga da se stidi ovog datuma i da ga gura u zaborav, da ga sklanja od očiju pokoljenja koji dolaze, jer ne počinje ništa ni '44., ni neke druge godine, sve ima svoje postojanje, nastajanje i trajanje. U tom trajanju postoje različiti datumi, ali svakako ono što je bitno za istoriju jednog grada treba obeležavati. Važno je naravno i oslobođenje od fa-

šizma i status slobodnog kraljevskog grada, ali je važan i ovaj datum koji se obeležava 93. put. Dan kada je ovaj grad ostvario slobodu, a sloboda nije uvek garant blagostanja, pa mnogo koji bi danas onako pojednostavljeno da potcene ovaj datum kažu: „Al smo se usrećili”. Pa jesmo se usrećili jer blagostanje je i ono što je na trpezi, ali nije vredno onoga što se zove sloboda. Koji imate ili nemate... Zbog svoje časne istorije, ovaj datum zaslužuje punu pažnju i Grada, a ne samo naroda koji su zbratimljeni osvojili tu slobodu, radovali joj se i znali da je cene. Želim svim ovde okupljenim da kaže, da reč o slobodi prenose svojim potomcima, da ne zaborave nikada da sloboda nije nešto što je opipljivo, što možete uhvatiti. Slobodu može ceniti samo onaj koji ju je nekada izgubio, a naši narodi su tu slobodu prečesto gubili i zbog toga ne smemo da potcenimo njen značaj. Sloboda je kad se peva Bože pravde i ustaju svi, sloboda je kad se peva Bunjevačka vila i ustaju svi, aplau-

diraju svi, poštuju i vole. Slobodu ne možete nikada izvojivati samo za sebe, možete biti samo slobodni ako slobodu darujete drugima, ko što je srpska vojska slobodu tih godina darovala ovim krajevima, ali i mnogim narodima zapadno od Drine... Za sebe slobodu moramo čuvati, jer je tako čuvamo i za druge...

Povelja o trajnom i neraskidivom prijateljstvu

Kako bi zblížili dva naroda koja su oduvek zajedno živela na ovim prostorima, organizatori ove manifestacije su se prija dvadest godina odlučili na obnavljanje povelje koja je potpisana još 1920. godine. Ko i 13. novembra 1918. godine ta-ko su i 1991. godine Bunjevci imali veliku ulogu.

– Prija dvadest godina, onda Inicijativni odbor Bunjevačkog kulturnog centra je potpisao Obnovljenu povelju o trajnom bunjevačko-srpskom prijateljstvu i bratstvu. Ta povelja je samo jedan dokaz neraskidivog prijateljstva. Uloga Bunjevaca i onda je bila itekako velika. Mislim da neću pritirati ako kažem da su upravo Bunjevci bili faktor stabilnosti u ovoj varoši da su doprineli da u Subotici cilo vreme bude onako kako je bilo, bez niki naročiti trzavica. A ono što nam niko ne mož osporit jeste da je uloga Bunjevaca 1918. godine prisudila – kazo je Miroslav Vojnić Hajduk – Marača, umitnički rukovodioc BKC iz Subotice i organizator manifestacije.

Tokom akademije, Stevan Nemet, sekretar BKC, prisutnima je pročitao sadržaj povelje.

Cvijeće položeno na peron i spomenik

Na samu godišnjicu oslobođenja, u nedilju 13. novembra, pridstavnici grada, okruga, organizatori i drugi položili su vince u znak sićanja na taj dan. Vinci su najprije

položeni na spomen-ploču na peronu Željezničke stanice u Subotici, di je srpska vojska u 18 sati i 35 minuta ušla u Suboticu. Posli odatog poštovanja, okupljeni su krenili ka Spomeniku junacima palim u oslobodilačkim ratovima 1912-1918. godine, na Puškinovom trgu, kako bi i tamo položili vince.

Uvertira za Veliku narodnu skupštinu

Bunjevci su ti koji su velikim dilom doprineli oslobođenju Subotice 1918. godine, a samo di nedilje posli tog dana održana je Velika narodna skupština u Novom Sadu, di su opet Bunjevci imali zdravo važnu ulogu, kad divanimo o prisajedinjenju Kraljevini.

– Ova slavna pridistorija je zapravo bila uvod za 25. novembar 1918. godine, kad je u Novom Sadu održana Velika narodna skupština Srba, Bunjevaca i ostali Slovena. Tako je glasio naziv te skupštine i saziv, jel se po principu delegata i na osnovu iljada stanovnika, pozivalo i davalo ovlašćena za tu skupštinu. Ko što znamo Bunjevci, su imali 84 delegata... To je bila prilika da Bunjevci konačno ostvare sva prava koja su uporno pokušavali da ostvare u austro-ugarskoj monarhiji... – doznali smo od Nevenke Bašić Palković, bibliotekara savitnika i kustosa Gradskog muzeja u Subotici.

Ono što Bunjevcima cigurno dobro ide je borba, borba za slobodu. I prija 93. godine borili su se za slobodu, uspijeli su ostvariti i znali su je cinit. Da se istorija ponavlja, istina je, jel nam se i danas nameću borbe, al kake druge vrste. Dal Bunjevci sad posli skoro sto godina od svoje slavne istorije i doprinosa koji su dali ovim krajevima mogu ostvarivati svoja prava, procinite sami. Bilo kako bilo, uvek će pivati ovu pismu „...ja sam sinak Subotice grada, ne dam više da moj narod strada...”.

N. Nimčević

I U NOVOM SADU OBILUŽEN 25. NOVEMBAR

Vinac na spomen-ploči

Na zgradu di je održana Velika narodna skupština u Novom Sadu 25. novembra, di se nalazi i spomen-ploča, vinac su položili pridsidnica Izvršnog odbora BNS-a mr Suzana Kujundžić Ostojić i pridsidnik UG „Bunjevci” iz Novog Sada dr Aleksandar Raić, ko nekoliko članova ovog udruženja. Tom prilikom gradonačelnik Novog Sada Igor Pavličić je istako da je ovo važan datum za Grad Novi Sad, jel je tog dana doneta važna istorijska odluka koja je uticala na život Vojvodana.

S. K. O.

SOMBORSKA PREPARANDIJA DOBILA JOŠ JEDNU GALERIJU – VELIKOG BUNJEVAČKOG LIKOVNOG STVARAOCA

Galerijski prostor maestra Blesića

U zdanju Preparandije Pedagoškog fakulteta, 11. novembra svečano je otvorena stalna retrospektivna postavka slikara Pavla Blesića. Čuveni umitnik i Bunjevac, svojim umitničkim dilima odavno je privlažio granice vojvođanskog i srpskog slikarstva

Već nekoliko godina Udruženje građana „Bunjevačko kolo“ je radilo na inicijativi za pronalaženje adekvatnog galerijskog prostora za čuvenog umitnika **Pavla Blesića**, a toj inicijativi pridružile su se i ostale bunjevačke institucije, druga somborska udruženja građana, Međunarodni savet u somborskoj opštini, ugledni pojedinci i građani.

Na koncu, pod krovom zadužbine **Georgija Brankovića**, objedinjeni su najviši dometi pripoznatljivog i odavno široko prihvaćenog slikarstva koji svoje nadahnuće nalazi u lipoti i prostoru Sombora i vojvođanske ravnice, posli Save Stojkova, redovni „stanovnik“ Preparandije čiji je bio prije 65 godina učenik, posto je Pavle Blesić.

U prisustvu velikog broja sugrađana i poštivaoca njegove umitnosti, stalnu postavku Pavla Blesića ozvaničili su likovni kritičar **Sreto Bošnjak**, počasni pridsidnik UG „Bunjevačkog kolo“ **Đuro Bošnjak**, istoričar **dr Saša Marković** i prodekan za nauku Pedagoškog fakulteta u Somboru **dr Nataša Branković**.

Likovni kritičar Sreto Bošnjak je prigodnim ričima približio Blesića i njegovu umitnost ovim ričima koje su štampane u propratnom katalogu.

– Pored maestra **Milana Konjovića** i slikara **Save Stojkova**, Sombor je dobio i trećeg „čuvara“ duha **Ravangrada** – **Pavla Blesića**, i to se upravo moralo desiti, da po zakonu simbolike broja tri Sombor nađe i trećeg člana svog magičnog trojstva, da mu nađe prostor i trajno ga ugradi u mozaik svoje fizičke i duhovne

Đuro Bošnjak, počasni pridsidnik UG „Bunjevačko kolo“, divani na otvaranju galerije Pavla Blesića

stvarnosti, koja traje i koja će trajati.

– Slikar i skulptor, autor ogromnog likovnog opusa koji „pokriva“ bezmalo sve stilske likovne obrasce koji su vladali drugom polovinom XX veka, Pavle Blesić je stupio na stazu istorije koja će njegovim slikama i skulpturama čuvati dragocene svedoke vremena – prelepe stare kapije i bedeme somborske i onu tihu, osnunačnu stranu tajanstvenih bašta i avlija u kojima zelenilo sanja još uvek živu prošlost, a tišina nudi pomen onima koji su tu živeli.

– Blesić je svojim slikama dao lik i duh grada, ne narušavajući autonomiju slike, njen autentični znak lepote jezika boje, ritmova i svetlosti. Biti toliko dugo zaljubljen u Grad, stalno ga nositi u srcu, može samo čovek velikog duha i trajne nostalgije za jedinstvom slikarskog bića i duše Grada. Blesićev opus ide u red onih vrednosti po kojima se obeležava

vaju fizionomije epoha i velikih stilova. Jezik njegove slike je zrela i raskošna likovna činjenica, spremna da postojećoj stvarnosti sveta ponudi još jednu, svoju vlastitu. Iako Blesić ne kopira oblike fizičkog sveta,

on neke od njih unosi u svoje raskošne kompozicije transformišući oblik fizičkog predmeta u poetsku metaforu. Blesić u svom slikarstvu poseduje širok tematski dijapazon – od inspiracija antičkom lepotom, do vizantijske strogosti, a formalno – stilski raspon od enformela do poetske figuracije, i ceo niz međufaza kojima poništava fiktivne razlike između figuracije i apstrakcije.

– Pedagoški fakultet u Somboru ovim činom realizacije postavke slika Pavla Blesića učinio je još jedan krupan civilizacijski korak, toliko nužan da nije mo-

Radovi ko svidoci vrmena – Pavle Blesić

gao da se ne desi. Njegov Muzej, u svojoj autoritativnoj biografiji imaće od sada i podatak da je leta gospodnjeg 2011. u svoj egzistencijalni krug primio jedno ve-leleпно, unapred istorijom potvrđeno umetničko delo, začeto, razvijano i do pune zrelosti stasano u Gradu koji će umeti da ga čuva – kazao je Bošnjak.

U stalnoj postavci Pavla Blesića nalazi se oko 40 slikarski i vajariski radova iz svi likovni faza i stvaralački perioda umitnika kroz koje je u svoji šest decenija rada prolazila njegova umitnost.

R. Parčetić

BUNJEVAČKA MATICA PROMOVISALA SVOJE IZDANJE, ZBIRKU STIHOVA MARKA PEIĆA

Gorko iskustvo života u „Oscilacijama života”

Okupljeni oko dela Marka Peića – u Bunjevačkoj matici održana promocija knjige „Oscilacije života”

Promocija tek izašle zbirke Marka Peića „Oscilacije života” ispunile su veliku salu Bunjevačke matice 3. novembra. Med positiocima bili su čer i sin Marka Peića koji je umro prija godinu dana. To su **Mirjana Peić Armenulić** i **Ivica Peić**, ko i Mirjanin suprug **Radmilo Armenulić**. Ova zbirka u izdanju Bunjevačke matice je, u stvari, izbor iz Peićovog cilokupnog pisanja u stihovima, a njev kvalitet je pomalo iznenadio čitalačku publiku, jel ga svi više znadu ko proznog pisca.

Ivan Sedlak, pridsidnik Bunjevačke matice, u ime izdavača je pozdravio pomoćnika Skupštine grada **mr Branka Franciškovića**, pomoćnika Skupštine grada **Tomu Veljkovića**, pridsidnika Bunjevačkog nacionalnog savita **Branke Pokornića**, sa saradnicima, i direktora Bunjevačkog informativnog centra **Mirka Bajića**. Zatim je Sedlak za Marka Peića kazao:

– Fali nam njegovo iskustvo, mudrost i znanje u svim oblastima

važnim za očuvanje bunjevačkog nacionalnog identiteta. Njegovo iskustvo je nemirljivo jel je sticano priko 70 godina, u različitim političkim sistemima, kad je na ovim prostorima odnos prema Bunjencima bio različit, od potpunog priznavanja u prvoj Jugoslaviji, pa do potpunog nepriznavanja u drugoj Jugoslaviji, da bi u zadnjoj deceniji prošlog vika ponovo priznato pravo da se nacionalno izjašnjavamo onako kako smo se uvijek osiicali, ko Bunjevci. To je period drugog nacionalnog bunjevačkog priporoda koji traje i dan-danas, a koji se odvija na kulturnom, obrazovnom, jezičkom, informativnom i političkom polju. U tom vrimeu dešavaje se velike stvari za naš narod, osniva se institucije kulture na čelu sa Bunjevačkom maticom, političko organizovanje, oživljava se književno stvaralaštvo, pokreće se informisanje i započinje mukotrpan rad na standardizaciji bunjevačkog

jezika. U svim tim aktivnostima nemirljiva je uloga Marka Peića. Iz godine u godinu bunjevački nacionalni identitet sve više jača i razvija se u svim oblastima.

– Od bogatog nacionalnog života koji je značajan, kako za naš narod, tako i za grad, Marko Peić je, posebno moram da naglasim, književnik. Jel je na taj način najbolje volio i znao da iznese svoja zapažanja, osiicaje i stavove svojeg bogatog života o svim važnim životnim pitanjima. Želja mu je bila, koja mu je i uslišena, da na njegovoj vičnoj kući ostane jednostavno napisano, Marko Peić, književnik. Iz tog razloga obilježavanje godišnjice smrti Marka Peića upriličili smo sa promocijom njegove knjige u izdanju Bunjevačke matice, di su štampana skoro sva njegova dila.

Mr Branko Francišković je zatim izmed ostalog kazao:

– Prošlo je godinu dana od kako smo Saša Vučinić, Slavko Parać, Ivan Sedlak i ja uručili čika

Marku zvanje počasnog građanina grada Subotice. Zato mi je drago da na ovaki način možemo evocirat uspomine, da možemo produžiti njegovo dilo, da vidimo s kakim se sve nevoljama čika Marko borio. Gledajući na njegov buran život, Marko Peić nas je počastvovo jedared ko počasni građanin Subotice i drugi put ko počasni pridsidnik Bunjevačke matice. Ja se nadam da će Bunjevačka matica i dalje nastaviti sa podsićanjem i radom na mini projektu Marka Peića, u čemu ćemo je i mi ko grad cigurno podržati.

Judita Plankoš je ko recenzent ovog izdanja, izmed ostalog navela:

– Pored toga što je Marko Peić dao dva ključna dela, „Rečnik bačkih Bunjevaca”, i „Imenoslov bačkih Bunjevaca”, pored toga što se bavio sakupljanjem narodnih umotvorina, pored toga što se neprekidno bavio sakupljanjem novih reči, pored toga što je imao u raznim novinama rub-

Judita Plankoš, Suzana Kujundžić Ostojić i Ivan Sedlak

rike, pored toga je bio i pesnik. Drago mi je što je napravljena ovakva zbirka.

Potom je i pročitala neke Markove pisme.

Mr Suzana Kujundžić Ostojić je ko urednik izdanja na samom početku kazivanja o Marku Peiću za njega kazala:

– Ima ljudi koji svojom harizmom i onim što su uradili za života ostanu zvizda vodilja čak i kad ji više nema. Nas je sve okupio Marko Peić. Velika je odgovornost prirediti čije životno stvaralaštvo, a još veća ako tog autora više nema, jel ga nema da vam kaže kake su njegove zamisli i želje. Ništa u rukopisu pisnika nije minjano, ni u pogledu versifikacije ni interpunkcije, jel se poštivala zadnja rič autora – kazala je mr Kujundžić Ostojić, pa nastavila:

– Zašto naziv „Oscilacije života”? Ova knjiga poezije nastajala je čitavog života, i samim tim pratila je sve promine koje su se u njemu za dugačkog životnog vika dešavale. Da podsitimo, Marko Peić dane ditinjstva i rane mladosti, te škulovanja obiluziče velika oskudica, rat, al i snažna ljubav prema svojem zavičaju, roditeljima, pogotovo majci, i svojem narodu, koja ga je uvek vraćala sebi natrag. Iz tog perioda mož se pripoznat nadahuće iz kojeg su nastale njegove pisme o prirodi, radovima na selu i konačno rodoljubive pisme. Ljubav prema rodnom kraju, salašima, jednostavnim ljudima, njevom teškom radu i sićanje na nji provlače se kroz cilu ovu zbirku. One su izvor iskre-

nosti, njegovog duhovnog prida-ha od rana koje mu drugi zadaju od neiskrenosti i nepravde.

Mr Kujundžić Ostojić je divanila da je rič o poeziji teški takni valera i sumorni misli, da pisnik traži istinu med licimerima, lažnim aplauzima.

– Ovaj segment stvaralaštva poteko je dobrim dilom cigurno iz dešavanja tokom 70-ti godina prošlog vika, kad je zbog osnivanja „Bunjevačkog kola” Marko Peić bio u društvu anatemi-san, a mnogi prijatelji su mu okrenili leđa.

Lomni momenti u životu Marka Peića bili su smrt supruge, smrt majke, pa otuda i velik broj ljubavni pisama, al i pisama kroz koje provijavaje misli o smrti, životu posli smrti i sopstvenom kraju.

– Čitanje zbirke poezije „Oscilacije života” nije prijatna šetnja kroz sladunjave stihove prosečni tema, ono je gorko iskustvo života, oporo otkrivanje istine i zla u svima nama po malo, s po kojom iskricom nade, ljubavi i sriće, najviše u nevinosti prirode – istakla je na kraju mr Kujundžić Ostojić.

Publika je na ovoj promociji mogla čut više pisama Marka Peića iz nove zbirke, ko i solistkinju Tamaru Babić, koja je pivala bunjevačke pisme nuz pratnju tamburaškog orkestra „Sledbenici Tumbas Pere Haje”. Jednu od nji je komponovo dr Josip Stantić na stihove Marka Peića.

Knjiga „Oscilacije života” mož se kupit u Bunjevačkoj matici, Korzo 8, po cini od 400 dinara.

E. B.

UOČI NACIONALNOG PRAZNIKA UPRIILIČENA
KOLONIJA SLAMARSKI UMITNIKA U SOMBORU

Šesta slamarska kolonija „Bunjevačkog kola”

*Med Somborkama uveliko se ističu slamarske umitnice visoki
umitnički kvaliteta*

Ivana Dulić prima simbolični poklon od Dejana Parčetića

Udruženje građana „Bunjevačko kolo” je prid kraj novembra (25. i 26. 11.) održalo šestu po redu slamarsku koloniju. Tokom kolonije slamarske umitnice „Bunjevačkog kola” ko domaćini, ugostile su umitnice iz Subotice iz LUSA-e (Likovnog udruženja amatera slamara) i **Ivanu Dulić**, iz udruženja ART - ETOS, Subotica, u ulogi edukatora.

Umitnice su svečano dočekane u prostorijama „Bunjevačkog kola” kada ji je sve pozdravio pridsidnik **Dejan Parčetić** i u ime domaćina kolonije uručio simbolične poklone dobrodošlice.

Dvodnevna kolonija okupila je dvadesetak članova umitničke sekcije „Bunjevačkog kola” med kojima su osim slamara učestvovali i slikari, umitnici rezbarije (**Antun Braca Pozdrer**) ko i umitnici u izradi predmeta od kuružnje (**Nevenska Domić**).

U vrime održavanja kolonije u prostoru „Bunjevačkog kola”, positioci su bili u prilici da vide i kupe izložene umitničke radove: slike, čestitke i razne predmete od slame.

Tema kolonije „Sombor 2011” bila je „Svakodnevni život na salašu” što je omogućilo širinu mašti i umiću slamarki.

Istaknuta umitnica u svitu slamarstva, Ivana Dulić, na ovogodišnjoj koloniji u ulogi edukatora, akcenat pri edukaciji novi tehnika slamarstva, metnila je na izradu muški i ženski likova.

– Moram pofalit i istaknit veliki napridak somborski umitnica naročito radove Irene Vuković i Ilonke Bogišić koje su svojim radovima u vrlo visokom rangi slamarske umitnosti, a o tom govore i ovogodišnja priznanja, prve nagrade s MIRK-a (Međunarodna izložba ručni radova i kolekcionarstva) u Bačkoj Topoli – kazala je Ivana Dulić.

Nuz druženje i učenje, dva dana kolonije su zdravo brzo prošla, a planiraje se nove kolonije i nove radionice već od prolića 2012.

Slike i radovi nastali na koloniji „Sombor 2011” biće prikazni na prolićnoj izložbi umitnički radova „Bunjevačkog kola”.

R. Parčetić

MALO DRUGČIJE VEČE UTORKOM U BUNJEVAČKOJ MATICI

Marko i prijatelji

Već tradicionalno Veče utorkom ovaj put je organizovano u štogod drugčijem koncepcijskom sastavu, što se brojnoj publici zdravo dopalo

U prostorijama Bunjevačke matice, a u okviru programa Večeri utorkom, 15. novembra, za prisutne je organizovano druženje pod nazivom „Marko i prijatelji”. Glavna ličnost večeri bio je **Marko Marjanušić**, predsjednik Odbora za kulturu u Bunjevačkom nacionalnom savitu i potpredsjednik Bunjevačke matice, koji je tokom svojeg dugogodišnjeg rada stekao velik broj prijatelja iz raznih dilatačnosti i odlučio se da ih sve okupi, kako bi se podsjetili na ono što su zajedno stvorili. Već smo navikli da su Večeri utorkom u Bunjevačkoj matici upotpunjeni otvaranjem raznih izložbi, promocijama knjiga, pisničkim večerima, a Marko Marjanušić je uspio da svoje prijatelje, među kojima nisu svi Bunjevci, okupi u Bunjevačkoj matici.

– Odlučio sam da Matica širom otvori vrata i da pozovem jedan širi krug prijatelja s kojima sam se susreo tokom svojeg života, na raznim mistima i to uglavnom vezano za poeziju, kulturu i to su moji gosti koji su uveličali moje veče – kazao je Marko Marjanušić, koji je već dugi niz godina i kulturni radnik, pa dodao:

– Ne možem kazati da sam zdravo plodni pisnik. Pokadgod sidnem pa napišem štogod, pa se i od tog malo za ove silne godine nakupilo.

Tokom programa čitane su pisme i priče, a muzički dio upotpunio je solista na fruli **Cvijetin Milaković** i ansambl „Sledbenici Tumbas Pere Haje” sa solistom **Tamarom Babić**. Među „prijateljima” koji su takođe uzeli učešća u programu, prisutni su bili **Marija Šimoković**, **Dragan Rokvić**, **dr Josip Stantić**, **Sandra Ždrnja**, **Predrag Opalić**, **Svetislav Rajšić**, **Iso Planić**, **Mile Tasić**, **Ksenija Palatinus** i **Geza Babijanović**.

Iako je već skoro 50 godina u kulturi, Marko Marjanušić od sve kulture najviše se voli baviti s folklorom.

– Ko koreograf radio sam niki 40 godina u priko deset kulturno umetnički društava, pa sam tamo ostavio tušta traga, sotim što

Marko Marjanušić organizovao malo drugčiji sadržaj u okviru „Večeri utorkom”

sam iljade mladi naučio igrati plesati. Pristao sam se zvanično baviti folklorom, ali još uvijek radim s licima oštećenog sluha. Kod nje sam sasvim slučajno dospio isto tako prije niki četrdesetak godina, misleći da s njima ne mogu raditi, jer oni ne čuju. Među-

tim, nuz uporni rad i strpljenje, moje i njevo, ja sam s njima napravio veliki rezultata, stigli smo do Pariza, Instambula. Uvijek smo osvajali kaka prva mesta u bivšoj Jugoslaviji, pa i sada u Srbiji – izdivanio je Marko Marjanušić.

N. Nimčević

OSIĆAT MUZIKU

S Kulturno umetničkim društvom „Bosa Miličević” pri Međuopštinskom savezu gluvi i nagluvi Subotice, Marko Marjanušić je ovog miseca bio na XXXV Festivalu gluvi i nagluvi Srbije, koji je bio održan u Kragujevcu.

– Taj festival je na nivou Republike, di se mi redovno pojavljujemo svake godine. Ovog puta pojavili smo se u dvi konkurencije, poeziji i interpretaciji pisama, govorno i sa gestovima. Pisma, koju sam napisao i posvetio jednoj gluvo-

nimoi divojki, u interpretaciji Sandre Ždrnje, osvojila je prvo mesto u Srbiji.

S radošću divani Marko Marjanušić, ali možda još važnije je to da su se lica oštećenog sluha tamo pojavila s bunjevačkim igrama i da su u velikoj konkurenciji od dvadeset gradova Srbije, uspili izboriti i osvojiti treće mesto, što je svakako ravno osvajanju prvog mesta, jer naučiti i prikazati igru, a da pritom muziku morate osićeati jer je ne čujete, je svakako vridno svake fale.

Marija Šimoković, jedan od učesnika ove večeri

SUBOTIČKOJ PUBLIKI PRIDSTAVLJENO PRVO IZDANJE „BUNJEVAČKOG KOLA” IZ SOMBORA

Da Bunjevac dušu ne izdade

Utorak, 22. novembra, u prostorijama Bunjevačke matice predstavljena je knjiga pod nazivom „Da Bunjevac dušu ne izdade, tri bunjevačke pripovitke Veljka Petrovića”. Ovo izdanje simbolično je predstavljeno u znak 90 godina postojanja i rada Udruženja građana „Bunjevačko kolo” iz Sombora, jedne od najstariji bunjevački institucija.

Program je pismom otvorila Ženska pivačka grupa „Varošanke” iz Sombora. Tokom programa čitane su recenzije i odlomci pripovida koje se nalaze u knjigi, a to su Krucis amore, Bunjo i Salasár. U ime priređivača knjige **Milana Stepanovića**, divanila je **Marija Bošnjak**, a prisutnima se obratio i **Ivan Sedlak**, pridsidnik Bunjevačke matice, koji se tom prilikom zafalio „domaćinima” večeri i iskazo čestitke rukovodstvu UG „Bunjevačko kolo” na dugogodišnjem radu i postojanju. Tom prilikom prisutnima je darovana knjiga, koja je štampana i objavljena zafaljujuć dobroj namiri poznatog somborskog slikara **Save Stojkova**, na čemu mu je UG „Bunjevačko kolo” neizmerno zafalno.

Rič recezenta

S ovom knjigom bunjevački narod bogatiji je za još jedno kulturno dilo, a o značaju izdanja „Da Bunjevac dušu ne izdade”, **mr Suzana Kujundžić Ostojić**, jedan od recezenata je kazala.

– Mislim da svako ko malo voli književnost, zna za Veljka Petrovića ko sjajnog pripovedača iz vrimena realizma i zna za bar koju njegovu pripovitku, ko što je jedna od njegovi najpoznatiji pripovitki „Bunjo”, koja se svoje-

vrimeno nalazila u čitankama za sridnju škulu. Zdravo je korisno i dobro da se njegove pripovitke nađu na jednom mistu u jednoj knjigi, jel je nama drago da je kogod tako poznat iz svita književnosti posvetio nama, Bunjevcima, te stranice. To je jedna strana te priče, a sa druge strane, prilično je bolno kroz šta su Bunjevci tokom svoje istorije prošli, pa pridpostavljam da nije taki tema Bunjevci mož bit ne bi ni bili tema ti pripovitki. U svakom slučaju, za bunjevačku zajednicu je to jedan velik pomak u estetskom i naravno književnom smislu.

Istorijski pogled na stvaranje pripovitki o Bunjevcima

Vrime kad su nastale pripovitke Veljka Petrovića o Bunjevcima, je vrime borbe ovog naroda za svoja prava i slobodu, pa je tako istoričar **dr Saša Marković** analiziro istorijski koncept stvaranja Petrovićovi pripovitki, koje je prisutnima pročitala **Marija Šamu**, podpridsidnik Bunjevačkog nacionalnog savita, dok je riči Milana Stepanovića, priređivača ove knjige, prinela **Marija Bošnjak**.

Marković ističe da su istorijski uslovi stvaranja pripovitki Veljka Petrovića vezani za život s počela XX vika, di je on pokazo najvažniji problem Bunjevaca, al i ostali naroda u Austro-ugarskoj monarhiji, mađarizaciju, koja nije značila samo gubitak svojeg identiteta već i izvor privilegija materijalnog bogatstva i moći. Upravo je to ovaj vrsan književnik pripozno i ukazo na razorno dejstvo i kritikovo pri tom više svoje sunarodnike, neg ugarsku vlast, jel su težili da po cini odnarođivanja ojačaju svoj status.

Marija Šamu, Marija Bošnjak, Suzana Kujundžić Ostojić i Ružica Parčetić na pridsatvljanu izdanja „Bunjevačkog kola” iz Sombora

Somborske „Varošanke” razgalile publiku u Bunjevačkoj matici

U svojim pripovitkama Petrović je pokušavo motivisat Bunjevce kako bi ostali doslidni sebi.

Tušta Bunjevaca u monarhiji, koji su bili pridvođeni začetnikom nacionalne svisti Ivanom Antunovićom, Mijom Mandićom i Blaškom Rajićom, bili su čuvari sopstveni vridnosti sučeljeni s modernim. Vladajuća ugarska elita nije ostavljala tušta izbora, jel je njev član mogobit samo pripadnik mađarske nacionalnosti, pa je alternativa takom stanju bila zdravo teško izvodljiva, jel je pristanak na savez zarad statusa za Bunjevce i ostali

živalj značila gašenje sopstvenog nacionalnog identiteta. Tako stanje moglo je za posledicu imat asimilaciju, pa je to vrime bilo vrime borbe kulturnog opstanka i identiteta.

Stvaranje svisti o nacionalnom identitetu je dug put, al brez tog nema ni Bunjevaca ni bunjevačkog naroda, a u to vrime pritisci su pritili sa sviju strana. Baš zbog tog Saša Marković kaže da je ovim pripovitkama Veljko Petrović osvidočio i korenima, i tim podstako nađu za budućnost.

N. Nimčević

BUNJEVAČKA ZDILA

Jesenja ila

Pokljukuša čorba

Zakuvat tisto ko za čorbu s brašnom i jajetom, pa razvit i metnit na privrtnu tepciju, mamuzom zasić na kockice pa ispeć. Jedan krumpir, jedan peršin, jednu šargaripu očistiti pa isić na isto, naliti tri litre vode, dodati malo soli, pa metnit da se kuva. Napraviti zapršku od jedne kašike masti i malo sitne paprike. Kad se skuva izlomiti one kockice pa metnit u čorbu i iznet na astal. U čorbu mož metnit malo skorupa el iz boce paradičke.

Uzlivaca

Zamutiti tisto od 4 četiri jajeta, po litre milika, malo soli i malo šećera, brašna koliko treba da budne gušće nek za palačintu.

Tepciju namazati mašćom, očistiti dva krumpira, isić na kolutove i poslagati po tepciji i priko krumpira saliti tisto, poravnati odozgor, posuti pućijim sirom i politi skorupom, pa metnit da se peče. Pečeno isić na kocke i vruće iznet na astal.

A. V. K.

Sveci koji se spominjemo

U decembru se spominjemo svetog adventskog vrimenta – Došašće. Svete Barbare divice i mučenice spominjemo se 4. decembra. Ona je čerez vire tušta trpila, bila je progonjena i zatvarana, al se vire nije tila odreć. Jedared joj se u zatvoru ukazo Isus Krist, što joj dalo snage da izdrži do kraja. Bila je ubijena, al se vire nije tila odreć. Svetog Nikolu biskupa slavimo 6. decembra, on se staro za sirotinju i dicu.

Brezgrišno začće Blažene divice Marije slavimo 8. decembra. Ona je jedina od sveg svita, i prija, i posli, začeta i rođena brez istočnog grija. Marija je od uvijek bila odabrana da bidne majka Isusova. Materice slavimo 11. decembra. To je dan kad se sićamo naši dragi mama koje su nas rodile, odranile, nigovale, učile nas prve riči, prve korake, prve molitve, bili su nam prvi učitelji koje su nas svemu dobrom naučile. Četvrta božija zapovid je poštuju oca i mater da dugo živiš i da ti dobro bidne na zemlji.

Svetu Lucu slavimo 13. decembra, ona je imala milostivo srce za sirotinju i bolesnike, a jako u ljubavi prema Bogu. Sveta Luca je ogleđalo kršćanskoj mladeži i uzor kako treba svetu čistoću srca i tila poštuivati. Po zagovoru Svete Luce mladi mole za svetu čistoću i da ji sačuva od grija i drugog zla.

Oce slavimo 18. decembra i sićamo se svi očeva koji su teškom mukom zarađivali krv za

svoju dicu. Bilo je to i ratni i gladni godina, al očevi su sve izdržali za svoju dićicu. Zato njim na Oce čestitamo i poželimo da dugo i srićno

žive na zemlji. Svete Viktorije (Vite) spominjemo se 23. decembra.

A. V. Kortmiš

SIĆANJE NA KADGODAŠNJE OBIČAJE

Slavlja u porodici

Zakoracili smo u decembar mesec i sveto adventsko vreme kad se živi u isčekivanju jednog velikog događaja koji će se trevit po riči božijoj.

I rič je tilom postala i prebivala med nama. To je bio Advent, pa su se čeljad tako i ponašala. Ujutru rano se išlo na mise zornice, a posli se radilo po kući i oko salaša, pravilo se veliko spremanje i moglo se vidit da se isčekiva jedan velik događaj.

Sve manje posla na njivi

U decembru se kadgod nije ništa radilo na njivi, jesenski poslovi su bili porađeni, a što je ostalo radilo se na proliće. Dani su kratki, pa za toliko prođu, muškarci su namirivali josag, konje, krave, ovce, svinje, a ranjenika je bilo u obojima. To je tribalo naranit, napojit, očistit i namrvit kuruza. Žene su kljukali guske, što se prid Božić moglo dobro prodat, a ostavilo se i za Božić, od debele guske i njeve žigarice je bilo najbolje pečenje od svega.

Komšija najveći rod

Kad se smrkne večera se, pa se išlo u komšiluk da se malo skrate dugačke noći nuz divan i šalu, a kadgod su se komšije većma komšijali i pomagali nek danas. Kazalo se da je komšija najveći rod, jel komšija će prvi doć da pomogne oko josaga ako se štogod trevi el štogod zapali, nisi ji moro ni zvat, sami bi dotrčali. Zato su komšije jedni druge zdravo cinili i poštivali. A danas komšije žive u istoj zgradi vrata do vrata a da se ni ne poznađu. Kadgod na salašu, ako je kojoj domaćinici štogod nestalo u kujni, ona bi to uzajmila od komšinice, na primer, soli, kvasa, mašine, sir-

ćeta, jel kadgod su prodavnice bile daleko od salaša, a čim se kupi oma bi se uzajmljeno vratilo.

Decembar, misec imendana, Mikulaša

U decembru ima više imena, pa su komšije išle čestitat jedni drugima imendan, pokloni se nisu kupovali odraslima, samo ako je dičiji imendan dicama se štogod donelo. Kad su išle i žene s mužovima, one su i dicu vodile sa sobom, a mladi su se skupljali na drugo misto.

Sveta Barbara je 4. decembra, na taj dan su kadgod osikli grančicu trišnje pa je uneli u sobu koja je do Božića procvatala. Sveti Nikola biskup, zvani Mikulaš, je 6. decembra to je bio dičiji svetac, on je dobroj dici donesivo poklone i meću u cipele koje su bile očišćene i naboksane, jel u izvaljane cipele neće metnit poklon. Dica su sićala mame da ne zaborave kupit boksa za cipele, pa su dica sami svoje cipele lipo očistili, a i bilo je šta čistit jel su dica sa salaša išla daleko u škulu po litnim i blatnjavim putovima. Čim dođu iz škole oma su se latili čišćenja, a uveče su ji metnili na pendžer dok Mikulaš ne dođe.

Dica su dugo čekala budna da vide Mikulaša, al on nikad nije dolazio dok dica ne zaspu. Al još prid Mikulaša dica su morala bit zdravo dobra i više molit boga. Dica su onako u glavi zamišljala kako Mikulaš izgleda pa su ga tako crtala kako ide na bilom konju el soncama, da nosi džak na leđi, štap u ru-

ki i kapu na glavi ko biskup. Ujutru su rano ustajali da vide šta njim je dono, pokloni su bili mali i skromni, al su se dica zdravo obradovala, pa su sutradan u škuli o tim divanili šta je kome dono Mikulaš.

Materice

Brezgrišno začće Blažene divice Marije je 8. decembra, prvo čelo Božića, tako se i čestitalo. To je bilo prvo čestitanje što su čeljad jedni drugima čestitali. Materice su 11. decembra, to je svetac kojeg su naši Bunjevci zdravo poštivali i svečano proslavili. Mame su se za taj dan isprija pripremale, kupile su za svoju dicu kaki poklon, a ako su dica bila podomljena onda i zetove, snaje i unučad. Na Materice su rano ustajale, kuvalle svečanu užnu, ispekale kolača, pripravile ora i jabuka.

Nov zet je od babe dobijo za prve Materice bilu košulju, a čer ruvo. Bilo je cura koje su se udale priko volje roditelja uskočile, sotim je roditelje zdravo uvridila, pa nije ni u goste dolazila. Al za Materice njim poručie da dođu. Mama ji izljubi, a znala je past i po koja suza. Materice su se čestitale mamama, majkama, tetama i drugim udatim ženama. Dica su išla i po komšiluku čestitat Materice, al su prija morali naučit poznatu čestitku „Faljen Isus gazdarice, čestitam vam Materice“. Domaćica kaže, živi i zdravi bili, pomiluje ji po kosi i da njim ora, jabuka i malo novaca, dica se zafale, pa odu dalje. Čije

mame nisu bile žive, oni su išli na groblje kod svoji pokojni mama sićajuć se velike ljubavi s kojom su ji rodile i odranile.

Sveta Luca i običaji oko nje

Svetu Lucu slavimo 13. decembra, ona je zaštitnica seljaka zemljoradnika i sve pernate živine. Za Svetu Lucu su vezani kojikaki običaji. Domaćica ujutru rano isprid kokošinca metne koji obruč pa priko tog rani pilež do Božića, al tako da se pilež ne vabi ko obično. Na Svetu Lucu se ništa nije davalo iz kuće čerez sriće u josagu, a žene nisu šile, štrikale ni prele, to je bio ženski svetac.

Od Luce do Božića se gledalo kako je vrime, tako će bit priko cile godine, to je bio Lucin kalendar. Mladi su opet na artijice pisali 12 imena, pa svaki dan po jednu bacali u vatru, a koje ostane naposlitku tako će se zvat onaj za kojeg će se udat. Na Svetu Lucu se posije žito u kake šolje, koje izraste i pozeleli do Božića. Slika Svete Luce ko i svete Barbare mogla se vidit kadgod po salašima, pa kako su nestajali salaši, tako su nestajale i slike, pa i običaji.

Oce, prid sam Božić

Četvrte nedilje Adventa su Oce, to je dan kad se sićamo naši dragi očeva, dida i svi drugi oženjeni muškaraca, a oni čestitarima dađu malo novaca dicama, ora i jabuka, a odraslima vina. Čija mama nije bila živa, tamo su podomljena dica dolazila čestitat Oce, di je bila pripravljena svečana užna i okupljena sva dica i unučad kod oca i dide. Samo kad su Oce i Badnji dan zajedno onda se nije išlo u goste jel se postilo i pripravljalo za Božić.

A. V. Kortmiš

U BAJMOKU ODRŽAN BAL ZA SVETU KATU

U čast Kata, Katarina, Katica...

Krajom novembra Bajmočani obiluze Svetu Katu na prigodan način. Tako je bilo i ove godine, podijeljeni su prigodni pokloni kroz cilovečernju zabavu

Stari bi kazali „Sveta Kata snig za vrata” i oko tog sveca bi počeli praviti druženja po salašima, a i vrime je lagano to i dozvoljavalo, jel je napolju bilo sve manje posla kako se išlo bliže Božića i Nove godine. Dane do veliki poslova koristili bi za igranke i druženja, komšijanje, kartanje i odmaranje od teški jesenji radova. Žene bi radile ručni rad, štrikale i pazile na mlade. Danas je salaša sve manje, a i običaji se menjaju, pa se u pravedenom obliku održavaju po salama i domovima kulture, nuz pismu, igru i druženje. Bajmočani ovaj običaj drže već osmi put po redu i ove godine su u subotu, 26. novembra, za svoje Bunjevice al i ostalu čeljad organizovali Bal za Svetu Katu. Druženje je Bunjevački kulturni centar „Bajmok” organizovo u prostorijama Kulturno umetničkog društva „Jedinstvo – Edšeg”. Po riječima domaćina **Branka Pokornića**, pridsidnika

BKC „Bajmok” i pridsidnika Bunjevačkog nacionalnog savita, odlučeno je da se Sveta Kata ne obilježava 25. novembra, već dan kasnije, jel na isti dan pada i Sveta Kata i jedan od nacionalni praznika Bunjevaca, Dan Velike narodne skupštine. Svečana akademija povodom nacionalnog praznika je lipo prošla, pa je na red došlo veselje u Bajmoku, u ambijentu već svima dobro poznatom po prelu i festivalu bunjevački ila, pa se meštani ovog mista možedu pofalit s njevim doprinosom bunjevačkoj zajednici, kulturi i očuvanju običaja.

Kulturni dio programa započe je skečom koji je na zanimljiv način prikazao sliku jedne familije uoči Svete Kate. Skečom su se prisutnima predstavili **Stela Bukvić** i **Ivica Beretić**, članovi dramske sekcije Kulturno umetničkog društva „Bunjevka”, a oma posli nji i Ženska pivačka grupa Bunjevačkog kulturnog centra „Tavankut” predstavila

se s pismama, i to s pismom „Ajde Kato” i „Kad završava tamburica jasna”. Gostima se obratio i domaćin **Branko Pokornić**, pozvao je da se lipo provedu, a priliku je iskoristio i da čestita Katama imendan.

Za večeru je poslužen pivčiji paprikaš s domaćim tistom, a za slatko na astal je izneta pogača s

bundevom. Kako je sve bilo u znaku Kata, organizator se potrudio da podili poklone ženama koje su tog dana slavile imendan, a sve je bilo praćeno i bogatom tombo-lom. Za igru i pismu zadužen je bio tamburaški ansambl „Boemi”, koji su do kasno zabavljali čeljad.

N. Nimčević

JOŠ SVEČANIJE U DECEMBRU

Adventski i božićni vinci

Kata Jarnević pravi adventski vinac

Adventsko vrime je počelo a s njim i pritprazničko vrime uoči Božića. Posljednji godina sve više ljudi svoje kuće, pa i radna mesta, ukrašavaju s advetskim vinciima koje sami naprave il kupe na peci el u cvičari. Da je tako potvrdila nam je i **Kata Jarnević**, cvičarka u cvičari „Lana”, na Segedinskom putu, tako da je i posla u ovo pritprazničko vrime sve više. Dodu, vide, kupe, il kažu kaki bi vinac tili. Sad je umisto vinca sve interesantnije da se taj aranžman pravi na caklenom tanjiru. Onaj ko drži Advent, na ukras meće četiri sviće, a ko samo Božić, jednu, ostalo su ukrasi od šišarki, cviča, bobica srebrni, zlatni i drugi živopisni boja.

E. B.

Ženska pivačka grupa iz BKC „Tavankut”

RADIONICA TKANJA U KULTURNO UMITNIČKOM DRUŠTVU „BUNJEVKA“

Sve od niti

Ko što je i najavljeno, u prostorijama Kulturno umitničkog društva „Bunjevka“ već uveliko rade radionice ručni radova. Na njima smo bili i mi, i za vas smo pripravili reportažu u kojoj ćete doznati, el se možda podsititi, kako se radi tkanje. Zafaljujuć instruktorki tkanja, **Evi Lindeman**, polaznici ovog „kursa“ već su dobrim uznapridovali u ovom znanju. Cio projekat radionica „Pokloni se ljubavlju“ zamišljen je kako bi se sve što se kadgod pravilo i bilo svudan prisutno, oživilo i primenilo u današnjim kućama el stanovima.

– Upravo je to suština ovi radionice i obnovljenog načina nigoavanja stari vridnosti, da se stari tradicionalni motivi prinesu u današnje vrime. Ne da se ko muzejski eksponati prislikaju, već da se formom i dimenzijama prilagode zahtivima današnjice, al je bitna i suština, da ostane taj folklor i svit motiva, da se mož pripoznat da je to štogod narodno – kazala je Eva Lindeman.

Od čega i kako napraviti štogod

U kadgodašnje vrime, ljudi dućan nisu imali, al njim nije ni tribo,

jel su znali napraviti sve što njim je bilo potribno za kuću. Med tim stvarima veliki dio je tkan na razboju, di su se mogle pravit krpice, staze, pregače, taške i sve što je mašti moglo past na pamet. Na radionici smo vidili veliki broj alata koji se koriste za izradu najrazličitiji predmeta. Alati su jednostavni, od prija par stotina godina, al ima i komplikovaniji i zahtivniji za rad. Suština tkanja sastoji se u vertikalnom i horizontalnom pripličanju niti, pa je osnova za izradu ista al se koriste različiti alati. Radi se na malim drvenim lutkama, daskama, na stojećim razbojima, manjim i većim. Predmeti koji se mogu napraviti su raznoliki, a dobro ukombinovane boje mogu najobičnijim stvarima dat lipotu divljenja. Predmeti se prave od vune, pamučne krpe, konoplje, el od bilo koje druge niti, a mogli smo viditi već izrađene torbe, manje i veće, krpice, staze, tepihe, a na razbojima se mož napraviti i pončo ko odivni predmet, el kaput.

Vezilja o tkanju

Med učesnicima radionice bila je prisutna i jedna vezilja, **Ružica Pužić**, koja je bila raspoložena da

U KUD „Bunjevka“ nastavljaju s radionicama ručni radova

nam kaže kako se odlučila na ovu radionicu.

– Zainteresovo me ovaj način rada, jel jednu vrstu ručnog rada već radim, a to je vez pokrstice. Zapravo, sve vrste ručnog rada me interesuju, u mladim danima sam i heklala i štrikala, a u zadnje vrime najviše radim pokrstice. Kad završimo s radionicama,

planiram kući napraviti kojišta, da imam u svojoj kući al i da me podsića na ovaj rad. S obzirom da imam iskustva s ručnim radovima, tkanje jeste štogod slično, al svaki nov rad je težak u početku, a kad se nauči, onda je to zdravo lipo i interesantno kad ga uklopite lipo u boje i po svojoj želji.

N. Nimčević

POZIVNICA • POZIVNICA • POZIVNICA • POZIVNICA

Pozivamo Vas na Božićne izložbe

Kako nam se bliži vrime Božića, svake godine sve je više izložbi i manifestacija čije su glavne teme dani Božića. Da za te dane ne triba potrošiti tušta novaca, pokazaće vridne i maštovite žene koje znadu napraviti lipotu od ničeg. Lipe predmete možete viditi na dvi izložbe koje će bit otvorene prid Božić, a positioci će imati prilike viditi i kake stare običaje otrgnute od zaborava i lipo uobličene u „slike“ salaša.

Božićni motivi Bunjevačkog kulturnog centra „Bajmok“

Tako će u prostorijama Misne zajednice u Bajmoku, Bunjevački kulturni centar „Bajmok“ bit organizator izložbe s božićnim motivima, koja će bit otvorena na Svetu Lucu, u utorak, 13. decembra, a izložba će bit otvorena do 23. decembra.

Božić u Kulturno umitničkom društvu „Bunjevka“

Samo par dana kasnije, u četvrtak, 15. decembra u 6 sati poslipodne, i Kulturno umitničko društvo „Bunjevka“ će u Subotici u svojim prostorijama otvoriti izložbu na temu Božića. U okviru izložbe biće predstavljena etno postavka pod nazivom „Starovinski običaji za Božić“, a ostatak izložbe činiće ručni radovi vezani za praznike. Ko želi prikazati svoje radove mož se obratiti na telefon 0600572210.

N. N.

ODRŽAN XI FESTIVAL „VOJVODINA KROZ PESMU I IGRU”

Svake godine sve više učesnika

Kako festival broji svoje godine postojanja, prijavljeni učesnika je sve više, pa organizatori najavljuju umisto dva, možda tri el četiri festivalska dana nagodinu

Kulturno umitničko društvo „Aleksandrovo” iz Subotice je za vikend, 4. i 5. novembra bilo organizator njegov već dobro poznatog Festivala „Vojvodina kroz pesmu i igru”, koji je ove godine po 11. put bio održan u prostorijama Mađarskog kulturnog centra „Nepker”. Organizatori ne kriju zadovoljstvo zbog uspijlog nastupa učesnika, al i nji sami. Po riječima **Vesne Takač**, umitničkog rukovodioca društva, ove godine se na festival prijavilo 26 društava, med kojima je bilo i oni iz susidni država. Prijavljeni su se odazvali i u dvi festivalske večeri pokazali šta znadu.

– Rukovodstvo društva je zadovoljno po pitanju nastupa svi folklorni društava. Iako festival nije bio takmičarskog karaktera, svi su se trudili odigrat što bolje, pa nam je samo žiri falio da proglasimo najbolje, jel su se zaista svi maksimalno uneli u igre. Folklorci vole znat koliko su dobri i da osvoje i po koje priznanje, al nismo tili da rangiramo društva na bolja i lošija, jel je med učesnicima bilo i stariji iskusniji društava, al i oni mlađi koji tek triba da se pokažu – dodala je Vesna Takač.

Većini naši virni čitalaca je poznato da veliki dio bunjevački kulturni institucija gaji spremnost ka

saradnji s drugim nacionalnim zajednicama i manjinama. Tako i KUD „Aleksandrovo” kroz ovaj festival nastoji povezat i saradivat s drugim narodima. Tako su na festivalu ove godine bili prisutni Mađari i Bugari, a za godinu su najavljeni i Rumuni. U dva festivalska dana na bini se pojavilo oko 800 folkloraca, a za sve nji organizator se potrudio da priredi drugarsko večer u restoranu Tržnog centra „KTC”.

Od svi društava koja dolaze na festival, najvirnije društvo koje ni jedared nije iznevirilo KUD „Aleksandrovo” je Kulturno umitničko

društvo „Milan Ajvaz” iz Srpskog Krstura. Oni su stalni gosti svakog festivala, pa se već osićeje poput domaćina.

S obzirom na činjenicu da je na ovoj lipoj manifestaciji svake godine sve više učesnika, organizatori su najavili da najesen očekivaje oko 10 društava više, što će onda svakako značit više igara i pisama, al i više vrimena za organizaciju i realizaciju festivala, pa je najavljenno da će nagodinu ovaj festival bit produžen i trajat onoliko dana koliko je potribno da se svi izredaje i poklone publiku.

N. Nimčević

NA MEĐUNARODNOM FOLKLORNOM FESTIVALU U SLOVENIJI
PRIKAZANO BOGATSTVO BUNJEVAČKOG FOLKLORA

I Slovenci znadu „Bunjevačku vilu”

Saradnja GKUD „Ravan-grad” sa folklornim društvima u Sloveniji postoji već duže vrime. Posli uspišnog nastupa u Mariboru 2008. godine, pozivi za gostovanja su redovni ko i međusobne posite

Ove jeseni GKUD „Ravan-grad” je positalo Ptuj na međunarodnom festivalu folklora. Poziv je uputit od KUD-a „Rožmarin” iz Dolene, koji su gostovali na somborskoj bunjevačkoj Dužionici. Ovaj festival je positalo četiri ansambla iz Slovenije, jedan iz Slovačke, jedan iz Nađ Kanjiže (Republika Mađarska), i KUD „Varaždin”.

Uvertira festivala bila je izložba narodne nošnje na kojoj je izložena med ostalima originalna muška i ženska bunjevačka narodna nošnja. Zbog velikog interesovanja izložba je produžena i tokom čitavog oktobra miseca.

– Na prijemu kod župana Ptuj, grupa dice iz osnovne škole i vrtića s učiteljima je razgledala nošnje. Naše nošnje su izazvale veliku pažnju i interesovanje. Na svim nastupima u toku dana i

naveče bile su zapažene sve naše koreografije, a posebno bunjevačke igre, jel su Slovenci ranije imali u svojem repertoaru bunjevačke igre i tražili su od nas

da ji obavezno igramo – divanio je doktor Milan Božina, pridsidnik GKUD-a „Ravangrad” iz Sombora o utiscima iz Slovenije.

– Prošle sedmice iz Slovenije

su stigle bunjevačke nošnje koje su bile pridstavljene na izložbi a s njima i sedmoro gostivi, folkloras. Ko dobri domaćini, naše goste smo ugostili na Dida Hornjakovom salašu, pokazali njim somborske znamenitosti: Opštinu, muzej, galerije U večernjim satima na druženju u našim prostorijama i u Gradskoj kafani, di su nam svirali tamburaši „Đuvegije” čij su momci članovi našeg orkestra, a jedan od gostivi iz Slovenije poručio je pismu „Podvikuje bunjevačka vila”. Ovu pismu svi su znali, svi su je pivali!

– Saradnja neće završit na ovom jesenskom druženju. U planu su nova putovanja, gostovanja i posite...

Njoj se unaprid raduju i Slovenci i Somborci.

R. Parčetić

STIPAN RALETIĆ SE BAVI RITKOM VRSTOM UMITNOSTI – UKRASIM BUŠENJOM LUPINJE JAJETA

Jaje, čipka il paučina

Počeo je ko pomoćnik u oslikavanju jaja a ubrzo prišao na bušenje i brušenje lupinje od jaja, da bi danas dostigo malo savršenstvo: lupinja se na kraju pritvara u čipku, a san mu je da od nje napravi paučinu. Njegovo umiče zapazila je nemačka firma „Boš” i on je sad njev promoter za alate kake koristi u obradi jajetove lupinje

Stipan Raletić iz Subotice je profesionalni vozač, trenutno nezaposlen, pa mu je ukrasno bušenje i brušenje lupinje od razni vrsta jaja skoro postala nova profesija. On je jedan od ritki na našim prostorima, pa čak i u svitu koji se bavi ovom vrstom umitnosti, i ti koliko ji ima, svi zdravo različito rade, kako je on priko interneta vidio.

Povod za ovo pisanje je činjenica da je pedesettrogodišnji Raletić nedavno postao zvanični promoter alata „dremel” koji proizvodi čuvena nemačka firma „Boš”. Jel on kod brušenja i bušenja jajetove lupinje asnira istu vrstu alata koju proizvodi „Boš”.

Kad smo ga pitali kako se odlučio za ovu vrstu umitnosti Raletić kaže da je to bilo prija 12 godina kad je on bio pomoćnik svojoj ženi koja je oslikavala jaja za uskršnju izložbu u Bunjevačkoj matici.

– Ovo još onda nisam radio. Samo sam vuko crvene, bile i zlatne plaše po lupinji, a žena je dalje crtala. Onda je KUD „Bu-

Stipan Raletić pravi lampu od nojovog jajeta

njevka” došla u Mali Bajmok i mi smo se priključili njima. Ide drugi Uskrs, i tako sidimo nas petoro-šestoro, vidi ovo, vidi ovo, i naidemo na nike novine i tamo čehoslovačka bušena jaja. Ajd i mi da probamo, al s čim, kako se to radi? I onda polagano nabaviš jedan alat, pa drugi, pa mašinicu, i počnem ja. Sve su to bile kopije

bilog šlinga – pripovida o svojim početku Stipan Raletić.

Sad, posli 12 godina Raletić je dostigo visok nivo rada na lupinji jajeta i, naravno, privuko pažnju medija. Tako je o njegovoj umitnosti piso „Blic” priko kojeg je bio dug i komplikovan put dok ga nije nazvala Jelena iz „Boša”.

– I kaže da je predstavnik „dre-

mela” i da oni meni žele poklonit alat s kojim bi radio. Ne traže ništa zauzvrat, samo da spominjem da radim s njegovim alatom. Prvo sam mislio da se neko zafirkava sa mnom, al dogovorimo se da dođu. Dođu oni, i dobijem nike alate, bušilice, 9-10 komada, da isprobam. Onda mi ponude da na njegovim prezentacijama koje imaju u velikim tržnim centrima, ja budem promoter „dremela”, nuz finansijsku nadoknadu, i ugovor. Bio sam već na tri prezentacije, i radio sam prid positiocima. Bio je kaos ispid „dremelovog” štanda. „Boš” ima šest grupa alata, jedan je „dremel”, positioci sve to optrče, i svi se vrate natrag kod mene: nemoguće da lupinju jajeta mož bušit.

A mož, al teško. To je, kaže Raletić, prava muka. Prvo triba izudvat unutrašnjost jajeta, pa onda očistit od opne, i tu počima lomljenje jaja. Triba bit zdravo višt i strpljiv.

– Bilo je puno pokušaja, al na

kraju sam svatio da opnu triba mehanički odstraniti, izvući kroz ove rupe di se izduva. Inače, ta opna lomi jaja, namota se na burgiju i razbije ga. Koliko ji je sirota ostalo razbijeno. Skoro je gotovo i onda ode. Dok nisam prišao na ovaj malo bolji alat, malo skuplji, zubarske, dijamantske bušilice, posli jedno pet šest godina, bilo je dosta razbijeni.

Izbrušene lupinje jaja imadu unikatne motive koje Raletić sam smišlja, nisu kopije bilog šlinga. Nji je vidila publika u Subotici, Somboru, Zrenjaninu di je imo samostalne izložbe. Prvu, u Subotici, di je izložio 51 izbrušeno jaje otvorio je novinar i književnik **Darko Kecman** iz Sombora, koji Raletićov rad naziva više umitničkim nego zanatskim, tako blizak zlatovezu i filigranstvu. Raletić danas kaže da se prosto poplašio kad je vidio da positioci ne mogu stat u salu Gerontološkog kluba u Zmaj Jovinoj, pa ji ima i napolju, a posli je bio zdravo zadovoljan. Posli godinu dana uspih se ponovio u Zrenjaninu, di su izložbu otvorili akademski slikari **Floral Viorel** i **Aleksandar Kačar**. Viorel je kazo da svaki muzej koji drži do sebe mora imat jedan ovaki rad. Nisu dobili ni dinara za to otvaranje, a Kačar je napravio i plakat za izložbu. On još nikad nije vidio tako štogod, i kazo je da to nije majstorija, neg da prilazi u umitnost, eko umitnost. Jel uzimaš iz prirode i samo daješ umitničku dozu tom.

Zato se brušena jaja iz radionice Stipana Raletića cine i traže. On ima svoj vebisaj na internetu i svako mož da vidi šta i kako radi (www.handpaintedeggs.net). Niki tako i naručivaje ova čipkasta jaja.

– Vozim ja blizu Budimpešte kad zvoni telefon, kaže žena ja se interesujem za ono što sam vidila na internetu. Gospodo, reko, mi smo sad u romingu, nazovite me kad se vratim kući. Svakako ćemo bit u romingu, kaže žena, ja zovem iz Australije. I tako se mi dogovorimo o tom što je interesovalo. Radove imam na svim kontinentima. Ko oće kupit, šaljem di pozele, u duplom pakovanju i neće se polomit. To mi se desi samo na izložbama kad positioci uzmu da ji gledaje iz ruke.

Raletić ne radi svaki dan. Prvo nacrt motive na lupinju, i to ne odjedared sve.

– Čekam da dobijem volju. Znam ustati iz kreveta, nacrtat štogod i nastavim spavat. Sutra to razvijem dalje, il kad dobijem volju, jel svi motivi su mi iz glave. Neću da kopiram. U radu imam nike faze. Ima kad radim i ne mož me zaustavit, a ima kad me ne možeš natirat da počmem radit. Kad najviše problema imam, onda najviše i najbolje radim. Onda možem radit i 20 sati. Kad sam opušten ko sad, ne možem radit. Mada već triba početi mislit, jel zdravo će brzo doć vrime za izložbu u Somboru.

Dok razgovaramo stalno je oko

nas umiljata keruša **Lora**. Raletić kaže da je to njegov najbolji partner u radu. Kad se privati alata, uključ lampu i počme obrađivat lupinju jajeta, Lora progura svoju glavu ispod gazdinog pazuva i gleda šta on radi. Ne dira nikad ništa, a kad joj dosta onda legne i dobro zalaje. Bilo je u početku da kad lane, Stipan se trgne i polomi jaje, al sad je naviko na to.

Stipan Raletić radi na jajima od fazana, od kredlike, pačijim, guščijim, kokošijim, nojovim, od emua, pauna...

– Najviše volim guščija, zato što imadu tu bilinu, nojevo je tvrdo i debelo, meni ne diluje lipo. Guščije kad završim stiče se utisak da je od mermera, dobije dubinu kad pogledam spolja. Kad završim jaje je sivo od grafitu i moji rukivi. Onda jaje operem derdžentom i sunderom, očistim što je ostalo od opne i ispoliram – kaže Raletić i pokaziva jedno ispolirano jaje, sjajno, glatko, i još neispolirano koje je ko šmigla. Pokaziva kako sam pravi šmirglice koje učvrsti u mašinicu, i tako pažljivo polira lupinju.

Gledamo u gotove radove, prilipi su, prosto je teško povirovat da se ta čipka mož održat. Koliko se sav taj mukotrpan rad isplati?

– Zavaravaje se ljudi kad misle da se od ovog mož živit. Bar ne kod nas. Kad završim ovo nojovo jaje, napravim od njega lampu, i kažem 500 evra, onda će me proglasit ludim. A inače, kad izraču-

nam, prodajem po 15 evra jaje, moj radni sat košta 22,5 dinara. Žene peglaje po kućama za 150 dinara sat. Ja znam peglat, a te žene ne znadu ovo radit. I onda kažu, skupo je.

Raletić kaže da mnogi ne viruju da se to mož izradit na lupinje jajeta. U Beogradu, u Čika Ljubinoj ulici, u Turističkoj agenciji, pitala ga jedna žena, kako uspete tako da savijete i odradite papir da tako izgleda. Ne znaju ljudi uvijek šta je to, al žiri na konkursu za suvenir Srbije, koji je prija sedam godina, RTV Beograd i Turistička agencija Srbije napravili, znadu. Od 3.200 pridloga za suvenir, 101 je prošlo, a med njim i čipkasta jaja, rad Stipana Raletića. To mu otvara mogućnost da kadgod oće izlaže u beogradskom „Bezistanu“ il u agenciji u Čika Ljubinoj, samo triba da se najavi. Zbog skupoće i male zarade Raletić se još uvijek nije odlučio.

– Moja želja je da jaje izbrusim tako da liči na paučinu, da spojim motiva budu milimeter-dva debljine, da od lupinje ostane možda sedam posto a da jaje ostane na okupu. Da vidim dokleg mož stignit. Mada sam za prošli Uskrs izradio desetak jaja tako da napišem imena il čijegod inicijale, a oko kojekaki motivi. To ima komercijalnu svrhu i to su unikatni pokloni – kazo je Raletić.

E. B.

I U PENZIJI MARICA POKRIĆ JE STALNO U KAKOM POSLU I U PLANOVIMA

Kod majke i dide uvijek puno dice i pogače

Život Marice Pokrić pomalo običan s pomalo neobičnim stavovima. Radni vik većinom je provela u Nimačkoj, na privremenom radu. Puno tog je naučila u ovoj državi, drugačije i razumnije, neg što je ode. Al i dan danas životnu mudrost koju je stekla ko dite slušajući svoju majku i didu nosi u sebi ko vodilju kroz život

Marica Pokrić, rođena Budinčević, živi ko penzionerka u Šandoru, u svojoj lipo namišćenoj dvosobnoj kući. Iako je kuća nova, ima gredice na plafonima, to volim, jednostavno kaže Marica, imali smo ji i u roditeljskoj kući. U penziju je ošla posli 44 godine rada, najpre 22 godine u subotičkoj bolnici, na porođajnom odiljenju, a onda u Nimačkoj, u porodilištu, na neonatologiji, u blizini Gisena. Ni danas ne sidi skršteni rukivi, stalno je u pokretu i stalno planira. Lipo je slušat kako moderno vrime kombinuje s mudrostima svojeg dide i nane.

Mladi ekolozi

Kaže da je njezin čovik **Lojzija** želio da iđu u Nimačku, bio je firmopisac i tio je usvršit svoju struku. Oči su tamo, al on je posli pet miseci umro. Ona je ostala tamo do prija tri godine kad se vratila u Šandor. Tu ima sina **Mirka**, snaju i unuka.

– Tamo mi je bilo teško, al sam bila mlada, a sad sam stara. Ode se se sve prominilo, i sve ponovo učim. Rvam se najviše sotim što ne možem vozit kola jel sam stara, jel sa 78 ne triba da vozim više, iako bi mogla. A još više mi je što se sve prominilo ode, ne znam ništa di je šta, radnje di se koja nalazi, sve to učim i uvijek moram koga pitat. Jedared sam čekala autobus koji već dvi godine nije tamo proilazio. Naj-

Marica Pokrić, iako u penziji, uvijek ima kaki planova i akcija

gore mi je što vidim da su svi naučili kola vozit, al okolinu ne znadu čuvat.

– S dicom iz komšiluka sam počela skupljat otpad što je dono vitar u našu ulicu. Prvo sam ja sama to radila. Dica, nji petero, su mi se pridružila da mi pomognu. Al sam i tražila odobrenje njevi roditelja. Od kad su se roditelji složili, svake subote s dicom skupljam otpad iz Ulice Vojislava Ilića, kod škole i u Verušičkoj. Dica su za rad dobila od mene svaki po jednu tuju, koju su prid svojom kućom zasadili. Druga

dica ji diraje i kažu njim, smećari, a ja sam ji naučila da njim odgovore, ne, mi smo mali ekolozi. Dica triba da nauče ekološki mislit od mali noga. Oni su od 1. do 5 razreda. Dođu mi, lupaje na vrata, ajde nane, idemo. Kupili smo mašice da ne skupljaje rukama, da se ne bi inficirali, zbog bolesti. Sotim sortiramo otpad, plastiku obaško, papir obaško, caklo... Njima sam prinela svoje iskustvo koje sam u Nimačkoj stekla, da znadu čuvat svoju okolinu.

Od Nimaca je Marica, kaže,

naučila da čovik mora bit štedljiv, da zna računat, ko to ne zna, da u životu ništa ne postigne. Za nas kaže da smo bahati i što imamo ne znamo sačuvat. Dicu je učila da je voda život, a da je hasniramo tako bahato. I u porodici je to teško objasniti, a ne drugima. Kaže da je u Nimačkoj i kišnicu skupljala, ne zato što nema vode, ima vode, al ne znamo dokle će je bit. I zato što je imamo, triba je čuvat, kaže naša sagovornica.

Život pomalo neobičan

Marica je rođena u Novom selu, u Golubovom sokaku.

– Bilo nas je petero dice, a stric je imo petero, tako da je u jednoj avliji bilo nas desetero dice. Sigrali smo se tako kako smo mogli, a nikad se nismo svađali. Majka je kazala da svađu ne triba stvarat nigdi, ni u porodici, ni s komšijama. Od nji sam naučila madžarski, i drago mi je što ga znam, jel je to velika pridnost. Dida je kazo, poštuj komšiju, pa će i on tebe. A vira, ako si katolik, ostani katolik, jel ne znaš dal je nika druga bolja. Svoju poštuj, al cini i onu drugu.

Mama je bila pekar, tata mesar, al su teško živili. Liti su išli na salaš.

– Nije mi sramota kazat, da sam služila kod moji poznanika. Čuvala sam njim dicu dok je bila vršidba, i zaradila kruv za cilu godinu. Onda je bilo dva metera žita za misec dana, a to je veliki novac bio onda. Tamo sam nau-

čila da triba raditi i čuvati, i danas sam ponosna što sam sebi stvorila krov nad glavom. Ovo sam sama saziđala, jel muž mi je rano umro. Upoznala sam jednog Nimca s kojim sam živila 32 godine, al nismo bili vinčani. Nisam mogla napuštiti moju zemlju i ostati tamo jel onda se stvarno odričeš svega. Imam sina kojeg jako volim, i moju braću i sestre, volim što sam Bunjevka i volim svoj narod. Al ne volim to što me sad krste da budem štogod drugo.

U Nimačkoj je, kaže nisu pitali šta je, neg su gledali dal je vridna il nije. I radom je dokazala da jeste. Nije se bunila što mora raditi i nediljom i svecem, minjala je svoje koleginice, a oni su je zbog tog zdravo poštivali. Žao joj je što nije mogla slaviti sa porodicom a dida je prino sve običaje na dicu i unučad. Ona je išla kući na odmor zimi kad su se drugi vraćali u Nimačku sa odmora.

– Majka i dida su živili u Keru, oma iza Kerske crkve. Tu smo dolazili često, išli na đaćku misu. Onamo u Novom selu nisam išla u crkvu. Kod majke i dide je bilo najlipše. Moj dida i majka su imali 17 unučadi, mi smo se kod nji sigrali, na opakliji spavali i bilo nam je zdravo lipo. Božić je uvijek bio kod dide. Tu je uvijek bilo puno dice i uvijek pogače, koja se pekla u čak pet tepcija.

Tu majku su zvali nana, pa je Marica želila da je i njezini isto tako zovu.

– Ime nana mi je najlipše, kaže.

Nejlonske kese – cviče

Maricin duh ne miruje. Još uvijek razmišlja o poslu.

– Volila bi kad bi otvorila ne strački dom, neg dom za treću generaciju. Želja mi je da tu stari budu zajedno, i da rade. Imam veliku avliju, 2.000 kvadrata, volim prostor. Još uvijek imam snage raditi i zdravo volim raditi. Uveče se prikrstim, ko što je moj dida kazo, i pitam se dal sam danas zaradila svoj krov. A nemoj poist

cio komad, kazo mi je, ostavi malo za sutra, a poso završi onaj što možeš danas. Dida je bio mudar čovik, znao i čitati i pisati, a majka nikad nije znala, al je znala jako brojiti u glavi. Ona je matematiku odlično znala. Ti geni od majke su naslidili u familiji, imamo jednog doktora matematike. Majka je kazla, jesapiti morate znati u glavi. Pa majko, kako da jesapim. Samo se ti misli pa ćeš znati – pripovida Marica i oma nam to pokazuje u praksi, koliko bi vode uštedili samo da pet litara ušparamo na dan. I da smeće ne bacamo brezveze, neg da ga sortiramo i odlažemo di truba. A ne da nam, kako kaže, najlonske kese budu cviče.

Bolje posaditi drvo

Kod Nimaca se zdravo vodi računa o ekologiji, kaže Marica. Ako skupljate kišnicu za toalet i polivanje smanji vam se račun za kanalizaciju. Znači, tiraje ljude da čuvaju pijaću vodu. Tako i ode Marica za toalet koristi već korišćenu vodu i kišnicu. Njezini se čude, al ona je istrajna.

– Već tri godine gledam na televizoru gradonačelnikov bal. To je humanitrani bal, a gospoja dobije toliko puno cviča. Zašto te novce ne skupe i zasade stabla drveća? Koliko bi mi zelenila imali tako. Poštivam gospođu, i dragom mi je što je imamo, al jel ne možemo ekonomisati, nije bolje da se kupi drveće? Drvo je blagoslov, a mi ga ne sadimo. U Nimačkoj ne možete samo tako izvaditi drvo, ako ga izvadite onda morate posaditi tri nova. A mi ne, mi smo samo naučili kola voziti. Ekonomisati ne znamo. Samo kad bi svako platilo tu nejlonsku 10 dinara, virujete da je niko ne bi nosio. Moj sin ide sa platnom kesom na pecu. Zato jel sam to vidila od moje majke, koja s kotaricom išla. Kesu uzme samo zato što je zabada vad, a ne mislimo di ćemo posli sotim otpadom.

Marica Pokrić je i u Nimačkoj

bila Bunjevka, imala je sliku svoje bunjevačke nošnje i znala je pokazati ako je ko pito.

Bila sam uvijek Bunjevka i sotim se ponosila

– Za Bunjevce nisu znali ko su, al ja sam kazala da sam Bunjevka i ostala sam Bunjevka. Imam i danas tu nošnju, to je od moje nane svila. Žao mi je što je nikad nisam obukla. Moja nana je nosila široke suknje. Imala je četiri ćeri, dvi su se nosile bunjevački, dvi nisu.

Za nanu kaže da je bila vridna, a za drugu majku da je bila zdravo sveta i kod nje se nisu tako rado zadržavali.

– Nana je bila ko kvočka za pilice, imala je dara za dicu. Zdravo se volila kartati na sokaku. Tri muškarca i ona jedna. Viču žene, šnaš Tereska, ajte, zvonilo je drugo zvono. Ona kaže, ajte vi samo idite, zauzmite misto. A kad su prošle ona kaže, kad ste čovika sekirali noćas onda idite okajavajte. Ja mojeg Loku nisam sekirala. I kartala se i dalje. Loko moj, moram se s tobom kartati, al neću da spavam s durakom, kazala je. A durak je bila karta nika. Nana se prizivala Peić Gavran, a rođena Ušumović. Ona je zdravo volila da idemo u škulu, pa je i divanila da šesir triba da nose samo oni što su maturirali, što znači da imadu štogod u glavi.

– Svi smo završili škulu, najstarija je učiteljica, ova je krznar, ja sam medicinska sestra, brat je strugar i najmlađa sestra je učiteljica. Al nas je dida školovo. Dida nas je tiro da idemo u škulu. Brez škole, brez znanja nema života, divanio je. Bio je poljoprivrednik, a znao je čitati i pisati, u ono doba. Majka nije znala, al kad je brašno kupovala, Čivut je kazo, ne moraš, majko, puno donositi, ja ću vam dati na veresiju, neću vam pisati kamatu, samo ću metnut jednu nulu. Šta je kazo, jednu nulu! Slideći put kad je očla na pregaču izmrvila kuruza,

napravila 9 rpica, a desetu, za ovu jednu rpicu tražite od mene devet? kazala mu. Pa kaka je to vaša nula? Onda mu pokazala da iako ona ne zna pisati, zna jesapiti u glavi.

Ko dite Marica je samo bunjevački divanila, a posli je škola uradila svoje.

– Al i danas se sitim kako smo divanili, pa kad dida kaže, dico, zakon vam vaš, ako ne naučite bunjevački, pa nam pripreti.

Znati računati u glavi

Divani Marica i o drugom njezinom pokojnom čoviku, Nimcu, koji je zdravo poštovo, nju i njezine kod kuće. Bio je zidar i tušta joj pomogao kad je gradila kuću. Naučio je naš jezik i zdravo je volio dočvamo. Poštovali su se, kaže, i ispo-magali jedno drugo.

Al pripovijetka se opet vraća na sićanje o didi.

– Moj dida je kazo da se krov poljubi i ne baca pod astal. Zašto? Zato što triba imati njivu, si-me, triba vrime, tribalo je pokosit žito, ovrć, samlit u mlinu, ispeć u pekari, znači da ja rad sedam ljudi bacim ispod astala. Zato se krov poljubi, jel je to trud toliki ljudi. A mi bacamo krov u kane za smeće, bar da metnemo u kesu pored kane il kontejnera, ko ranu za kerove.

Vako razmišlja Marica, i tako živi. Ona je znala omesti smeće kod pošte u Šandoru jel su joj gosti iz Nimačke pitali, tamo triba skreniti, kod onog smeća? Metila je i plastiku za pikavce ispred škole da ji ne bacaju okolo, jel niko se prija tog nije sitio. Ona katlanku zove njezinim bojlerom. U Elektrovojvodini su se čudili zašto tako malo struje troši, mislili su da štogod nije u redu. Ona je onda pokazala njezin bojler, pa nane, to je katlanka. Jeste, zato malo struje trošim, kazla je. Tom se čudi i rodbina. No, to je samo liti, zimi se tušira vodom iz bojlera. Al matematika, ona kako je u nji prinela nana, uvijek je tu.

E. B.

KONJIČKI KLUB „BAČKA” ZAVRŠIO JOŠ JEDNU SEZONU

Kriza se osti i med konjarima

Sve je teža situacija za subotičke konjare. Novaca je sve manje, a ovo je jedan od sportova koji nuz ljubav prema životinjama ište baš novce. **Stevan Rajnović**, član BNS-a, je godinu dana provo na čelu Konjičkog kluba „Bačka” iz Subotice, a kad je metnio tačku na sezonu, mož kazat da je bila složena od problema i lipi dešavanja.

– Što smo planirali uradit, uspili smo, bar što se broja održani trkački dana tiče. Tribalo je bit deset dana, a tako je i bilo. Nuz zvanične trke, organizovali smo i jedanajstu, revijalnog karaktera, di smo se svi zajedno družili, ili paprikaš... U okviru trkački dana s nikoliko se posebno dičimo, prija svega tradicionalnom Dužijancom, Subotičkom miljom, trkom povodom Dana oslobođenja Subotice, Šampionatom trogodaca – divani Rajnović, pa nastavlja:

– Ostalo je i dosta publike na Hipodromu, posita je dobra, ima i stariji i mlađi ljubitelja konja, a svi zajedno možmo uživati u lipim trkama.

Najveći problem je, pogađate, finansijska situacija. Novaca nije bilo dosta.

– Ušli smo u sezonu s dugovima i planovima da ji do kraja godine isplatimo. Dugovi ne samo da nisu rišeni, nego su i povećani. Dio sponzora je zbog krize smanjio pomoć, a dio se skroz povuko, pa smo ostali dužni novčane nagrade za Dužijancu. Cilo rukovodstvo je podnelo kolektivnu ostavku, jel se veći dio ljudi iz Upravnog odbora povuko tokom sezone, pa se rad sveo na 3-4 osobe. Želimo da prominimo štogod, sad Bačkom rukovodi privremena uprava, do Konferencije kluba koja će se održat u

Ko jedared uđe u konjički sport, ostaje zauvik – divani Stevan Rajnović

martu 2012. godine. Moramo pronać način da se klub stabilizuje, da uradimo dobro i KK „Bačka” i ljubiteljima ovog sporta. Bićemo srićni ako naredne godine zadržimo isti fond nagrada, pa makar imali i manji broj trkački dana.

Još jedna stvar koja raduje je da se broj članova koji imaju konje ne smanjiva.

– Ko jedared uđe u ovaj sport, najčešće tu i ostaje. Konj mora da ide, brez obzira na krizu, a češće se dešava da gazda smanjuje svoje izdatke. Ovo je zaista skup sport, ljudi koji ga vole bave se njim često na svoju finansijsku štetu, brez obzira na visinu nagrada. Tako je svugdi.

Još jedna stvar koja raduje je veći broj kvalitetni vozača. Jača konkurencija čini trke zanimljivijim.

– Najbolji član našeg kluba je ponovo bio Branislav Mulić. No, za razliku od prošli sezona kad je bio izuzetno ubedljiv, ovog puta je konkurencija veća. Dobar je bio i Goran Zolnai, tu je još niko-

znanja i iskustva, a imamo i osveženje u genetskom potencijalu.

Za kraj razgovora Rajnović ostavlja i najlipšu stvar sezone, koja se ne mož mirit novcima, nagradama i rezultatima. U Konjičkom klubu Bačka otvorena je nova sekcija.

– Ove godine smo otvorili novu sekciju u klubu – terapijsko jahanje. To je nešto sasvim novo za naše uslove. Raspito sam se malo i saznao o nevirovatnoj pomoći ovakve terapije teško bolesnoj dici. Kad se uživo vidi koliko ta dica uživaje, onda se zaborave svi problemi. Jedna curica koja nije mogla da hoda, nakon ove terapije sada već može samostalno da stoji i želi da kupi konja – kazo je Rajnović i dodo da se sve dodatne informacije o ovom programu mogu dobit na telefon 066-511-511-6. N. S.

PRIJATELJSTVO KONJARA SUBOTICE I BUDIMPEŠTE

Dvadeset godina saradnje

Saradnja Konjičkog kluba „Bačka” i budimpeštanskog hipodroma, koju je pre dvadeset godina pokrenio **Antun Čović**, nastavljena je i ove godine organizacijom Nagrade Subotice u Budimpešti.

U okviru trkačkog dana trke su nosile naziv klubova iz Srbije, Despotova, Požarevca, Ade, Srbobrana, Subotice, a održana je i Memorijalna trka „Andrija Vahler”. Pored toga, održan je i duel vozača iz Srbije i Mađarske u tri odabrane trke, a rezultatom 2:1 slavili su konjari iz naše zemlje.

Pobednici trka bili su **Ilarita** 1:18,2 min/km, **Ibi Lobel** 1:20,4, **Orhideja Hamlet** 1:21,7, **Mon Ami** 1:20,1, **Delvare Foto** 1:20,5, **Jeti Lobel** 1:21,9, **Ontario R** 1:21,1, **Fiorina** 1:21,3, **Nok** 1:19,9, a u glavnoj trci dana, Nagradi Subotice, slavilo je grlo **Orlando Blum** 1:16,7, a dalje slede **Nobodi** 1:16,9, **Itaka** 1:17,1, **Nikita** 1:17,1, **Neto** 1:17,2, **Ortega** 1:17,4, **Jegrevu** 1:17,6... N. S.

SPORTSKA SEKCIJA UG „BUNJEVAČKOG KOLA” OBILUŽILA GODINU DANA RADA

Turnir za kraj sportske sezone

U somborskom „Bunjevačkom kolu” već godinu dana ljubitelji sporta i rekreacije okupljaju se triput nediljno nuz partiju šaha i nuz stonoteniski astal

Prije tačno godinu dana u prostorijama UG „Bunjevačko kolo” oformljena je sportska sekcija ovog udruženja. Rukovodioc sekcije i njezin osnivač **Franja Đurković** je sa grupom entuzijasta i poštivaoca sporta započeo redovne sportske treninge u stonom tenisu.

Ne za dugo formirana je i šahovska sekcija koja je nuz pomoć opštinski sridstava dobila nove šahovske table.

Sportisti se obično okupljaju triput nediljno a med njima su zastupljene sve generacije, pa se često dešavaje mečovi izmed oca i sina, unuka i dide. Sportovi ko što su stoni tenis i šah tolerantni su kad su u pitanju starosne granice a i sportski susriti izmed muški i ženski igrača. Ipak, formirane su odredene grupe i ka-tegorije.

Tokom 2011. godine održano je nekoliko turnira, ekipa „Bunjevačkog kola” je u više navrata bila domaćin a med rezultatima bilo je i

oni za koje se kaže – na zavidnom nivou.

Aktivnost sportski sekcija Bunjevačkog kola završena je turnirom koji je organizovan ovi dana za stonotenisere i šahiste.

Po sistemu svako sa svakim, turnir je trajao 10 dana. Postojale su tri ekipe: stonoteniska muška i stonoteniska ženska ekipa, dok su šahisti nastupali samo u muškom sastavu.

Diplomu za osvojena prva tri mesta dobili su oni koji su se pokazali ko najbolje pripravljeni.

Rezultati takmičenja su slideći:

Med ženama stonoteniserima prvo mesto je osvojila: **Spasojka Vranješ**, druga je bila **Verica Popadića**, a treće mesto je osvojila **Branislava Krstić**. U muškoj kategoriji, ko najbolji stonoteniser pokazao se **Zoltan Šefer**, drugo mesto pripalo je **Franji Đurkoviću**, a treći je bio **Željko Pozder**.

Kad je u pitanju šah, od ukupno 15 učesnika, prvo mesto s 11 poena pripalo je **Andriji Četkoviću**,

Najbolji sportisti zaslužili su priznanja i diplome

drugo mesto sa 9 poena pripalo je **Branku Malbaši**, a treći je bio **Zoltan Šefer** (9 poena).

Simultanku sa šahistima igrao je **prof. Paja Vidaković**, majstorski kandidat. Pobidu su ostvarili **Andrija Četković**, **Branko Malbaša**, **Zoltan Šefer** i **Mile Trifunov** tako

da je rezultat bio 6:4 u korist majstora.

Nakon završenog turnira, održana je svečanost, dodelite su diplome pobidnicima koje je nuz rukovodioca sportske sekcije **Franju Đurkovića**, pridao pridsidnik „Bunjevačkog kola” **Dejan Parčetić**.

Sportisti će prid zimsku pauzu još jedared odmirit svoje sposobnosti, i to 10. decembra za kad je zakazan prijateljski sportski susrit izmed ekipe stonotenisera i šahista Bunjevačke matice i domaćina „Bunjevačkog kola”.

R. Parčetić

Dejan Parčetić (drugi zdesna), pridsidnik UG „Bunjevačko kolo”, pridao je diplome

RIČ NAUKE

Magični trikovi otkrivaju podsvisno znanje

Magični trikovi često se poigravaju s ljudskom percepcijom, al nedavni nalazi ukazuju nam da i sam mozak posmatrača ima svoje trikove kojima se poigrava rasuđivanjom osobe. Ljudi primećuju i više nego što su svjesni

U istraživanju, prezentovanom 12. novembra, na godišnjem sastanku Društva za neuronaučna istraživanja, **Luiz Martinez** utvrdio je niz zanimljivi pojedinosti sa svojim kolegama. Naime, koristeć špil karata koje je 1905. godine, osmislio mađioničar **Henri Hardin** volonteri su mentalnim putem birali jednu kartu, u izboru od šest naopako okrenuti na astalu, koje bi potom sve nestale. Kad bi se pojavila druga grupa karata, naučnici su mogli tačno utvrditi koju kartu je volonter zamislilo iz prvog seta od šest.

Eksperiment s licima ljudi

Kad bi bili upitani nakon par sekundi po uvidu u obadva seta karata, koja karta je nova u drugom setu, niko se nije mogao siliti. Međutim, utvrđeno je da kad dođu u situaciju da moraju napraviti izbor, mozak volontera ipak pristupa informaciji koja je podsvisno u memoriji. U ovakvoj situaciji tačnost je bila priko osamdeset posto.

„Ljudi kažu da ne znaju odgovor, al zapravo znaju. Možemo je koristiti ako dodemo u situaciju da samo na to primorani“, kaže Martinez.

Kako bi utvrdili dal ovo mož da se primeni i na drugim stvarima a ne samo na kartama, Martinez i njegove kolege napravili su sličan eksperiment s licima ljudi. Ta kratkotrajna podsvisna memorija pomogla je volonterima da pripoznaju lica za koja bi inače kazali da su njim strana.

Utvrđeno je takođe da razgovor u toku prikazivanja fotografija s licima ljudi, kod volontera ima negativan efekat, i procentualno opada broj pripoznati lica. Viruje se da vrsni mađioničari ovo koriste u tu svrhu, što je ovim eksperimentom naučno poduprto. Eksperiment je takođe izveden i kad su volonteri bili upoznati sa svim zamkama uma s kojima će bit suočeni, što međutim nije prominilo ishod bitnije.

Novi metodi mapiranja krvnih zrnaca mogu pomoć u istraživanju raka

Ko i normalno tkivo, tumori hranjive tvari za opstanak dobijaju iz krvotoka. Abnormalno širenje krvnih sudova zato je jedno od zaštitnih znakova simptoma raka. Naučnici su se iz tog razloga upuštali u sveopšti projekat mapiranja krvnih sudova kod čovika.

Na žalost, mapiranje je spor

proces i korišćenjem konvencionalni metoda mapiranje samo jednog centimetra tkiva mož potrajati mesecima. Međutim, ovo bi se moglo ubrzati. Teksaški i univerzitet u Illinoisu, rade na sličnom projektu kod mišova i nada se da će isti metodi bit primenjivi i kod čovika.

Metod koristi tehniku skeniranja poznatu ko „oštrica noža“. Ukratko, u krvne sudove pušta se mastilo, zatim se plastičnim blokom sa mozgom miša postavlja na panel koji se rotira velikom brzinom. Dijamantski nož pravi mikrometerske kriške tkiva koje se zatim skeniraju u 3D tehnologiji. Za samo dva dana, kompletan mozak miša dostupan je u virtuelnom izdanju, potpuno virodostojan prirodnom, do najsitniji kapilara. Naučnici viruju da bi ova tehnika mogla revolucionarno ubrzati mapiranje ljudskog krvotoka, korišćenjem moderni tehnologija.

T. K. Matković

MOĆ JE JEDINA STVAR KOJA RASTE SA UPOTREBOM

Opsesija moći

Opasno je kada moć „udari u glavu” pa se ne vide ljudi

Pостоje dva zla koja vladaju svetom, govorio je nemački psihoanalitičar **Erih From**. Jedno je osećati se bespomoćnim i zbog toga biti u opasnosti od podčinjavanja, a drugo je imati moć i zbog toga biti u opasnosti od ne-ljudskosti.

Moć je oduvek fascinirala ljude. Neki je poistovećuju sa potpunom srećom jer „on može sve”, mada život u većini slučajeva to demantuje. Moć može da bude u rukama pojedinca, grupe, naroda ili države. Ima i moćnih političara, sportista, sindikalnih vođa, novinara, menadžera, isto kao što ima i moćnih naroda ili država.

Šta je zapravo moć

Grčki filozofi su govorili da moć pokreće svet zbog čega ljudi čine razne stvari legalno ili nelegalno, samo da bi je se domogli. Šta je zapravo moć?! Po nemačkom sociologu **Maksu Veberu** „moć je sposobnost da se vlastitom voljom drugima nametne željeno ponašanje”, drugim rečima, moć je sposobnost upravljanja drugima bilo da se radi o porodici, braku, poslu, društvu ili politici.

Po **Džonu Galbrajtu**, ekonomisti, tri su glavna preduslova moći: „biti ličnost”, bogatstvo i sposobnost vođenja i organizacije. „Biti ličnost” znači posedovati određene fizičke i duhovne kvalitete, moralnu čvrstinu i sigurnost, autoritet, što sve čini osobu jakom i sposobnom da vodi druge i njima upravlja.

Bogatstvo daje osobi ličnu sigurnost, stvara utisak autoriteta što druge podstiče da joj laskaju i da joj se pokoravaju. Zato se kaže da se novcem može kupiti sve pa i pokornost. Organizacija, inicijati-

va i sposobnost vođenja su osobine koje ulivaju poverenje i navode ljude na poslušnost. Ove tri stvari mogu čoveka da učine moćnim, ali i ne moraju, sve zavisi od ličnosti i njenog shvatanja moći.

Da li je moćnik srećan

U vezi sa tim postavlja se pitanje da li moć čoveka čini srećnim?! Jer moć izdvaja od mase „on je na vrhu piramide” odakle ne vidi druge ljude ni život oko sebe na pravi način. Moć može da bude i opasna ako „udari u glavu” pa zamagli vi-

dik, ili ako se nađe u rukama nezrelih ili bolesnih osoba.

Međutim, moćnici su uglavnom i najčešće usamljeni, većito zabrinuti i uplašeni za svoju moć. Oni zapravo svu svoju energiju troše na održavanje i očuvanje svoje moći, zbog čega nisu u stanju da uživaju u životu i svakodnevnim ljudskim radostima, ljubavi, porodici, druženju, sportu... Oni su zapravo zarobljenici svoje moći i što su teže došli do nje to su više zaplašeni da je ne izgube. „Moć i vlast su zanati koji se najlakše uče i nikad ne zaboravljaju” napisao je **Dob-**

rica Ćosić („Vreme vlasti”). „Moć je jedina stvar koja raste sa upotrebom” kaže on dalje. Otuda valjda tolika privlačnost moći zbog čega je ljudi vole, žele i bore se za nju.

Međutim, iako bogatstvo, moć i vlast mogu da budu životna prednost, bilo bi korisno da čovek, koji je sve to stekao, makar u jednom malom kutku svoje ličnosti sačuva jednog malog siromaška koji će mu pomoći da realnije vidi svet oko sebe a svoju moć upotrebi za dobrobit svih.

Desa Kujundžić

OVAN: Period prid vama donosi dosta novi iskušenja, za koja vi nećete lako nać odgovore. Pa ni rišenja za većinu tog što vas pritiska. Ovo bi vas moglo dodatno depimirat i pored svega što vam se događa, a na to ne možete uticat. Pokušajte prije svega uložiti napor u ono što vam je najvažnije i što vas najviše sputava. Tako će te lakše proć kroz ovaj trusni period. U tom vam možda neće pomoć ljudi na koje bi inaće računali, al to ne znaći da oni neme želju to ćinit. Već je prije istina da su i sami u sličnoj situaciji ko vi. Kad je ljubav u pitanju, osobe rođene u ovom znaku, prve i druge dekad, imaje donikle bolju priliku da unesu malo živosti u svoj svakodnevicu. Dok su rođeni treće dekad, više uslovljeni prithodnim iskustvima i to će ji možda malo zadržavat u neizvesnosti, pa i odsustvu želje da krenu naprid. Zdravlje vam je u dobrom stanju, nema indikacija da bi vam ovaj period mogo zakomplikovat taj aspekt života.

BIK: Iako ste metodićni i volite stvari radit polako i do kraja. Dolazi vam u susret izazov koji vas moć naućit da to kod sebe prominite. Naravno, da bi na taj izazov gledali ko štogod što vas ući, a ne mući, morate korigovat svoj stav u vezi situacije koja će vas zadestit. Okruženje vam svakako u tom ne moć pomoć, jel i sami skloni gledat na svaku novinu ko na problem. Ovo je u niku ruku vaša šansa da ojaćate duhom, da sazrete i budete intelektualno sposobniji nosit se sa bilo kojom situacijom u životu. Jel posli veliki izazova ćovik sve drugo doživljava s lakoćom koju prije nije mogo ni zamislit. Osobe rođene u ovom znaku ne bi tribale očekivat ćuda kad je ljubavni život u pitanju, mnogi još uvijek nisu završili poglavlja u kojima se nisu mogli nać. Pa to usporava dolazak novog iskustva, jel se starog nisu odršili. Za one koji su taj zadatak ipak ispunili, osoba rođena u jednom od vodenih znakova, mogla bi bit lipa prilika da se uće u jednu novu i zanimljivu priću. Zdravlje vam je generalno dobro, al bi vam krvi sudovi mogli zadat manji problema.

BLIZANCE: Ulaganje napora iz prithodnog perioda sad bi vam se moglo vratit na naćin koji niste očekivali. Ni naćin koji vam odgovara. Ovom iznenađenju će te teško izmaknit, jel trenutni raspored zvizda sugeriše da je to štogod kroz šta morate proć. A virovatno ste i prije pokušavali i uspijvali izmaknit ovakoj situaciji. Sad će to bit puno teže, gotovo nemoguće. Zavisno od vaše umišnosti kako s novom situacijom izać na kraj, i kako vam moć ić u korist a ne na štetu, zavisieć i kako će sve to proć. Jel to što je prid vama samo po sebi nije ni dobro ni loše. Možete samo odigrat svoju ulogu dobro il loše, situacija vas samo iskušava i ukazuje vam na slabosti. Kad je ljubavni život u pitanju, mnogi od vas se kolebaje izmed onog što imaje i onog što njim se ćini ko bliže idealnom. Međutim, isto tako mnogi će doć do pogrišne procine pa bi svakako dobro bilo porazmislit šta su vam realne želje i dal ste za nji spremni snosit realne posljedice. Jel one će neizostavno doć. Zdravlje vam je realtivno dobro, al sve što vam bude pridavallo muke imaće korene na nervnoj bazi. Pa bi za vas bilo dobro da nadete naćin da sa stresom izaćete na taki naćin da ne trpe obaveze, al da i vi možete funkcionisat van posla.

Horoskop za decembar

RAK: Trudite se da budete što više kolegijalni i da se uklopite u okruženje u kojem se od vas očekiva da bude dio tima. Tu bi se moglo stvorit kod vas raspoloženje da niste adekvatno prihvaćeni i da nemate tretman kaki dolikuje onom što vi pružate drugima. Za to ste u niku ruku i sami odgovorni, pasivnim ponašanjem privlaćite ljude koji zadovoljstvo nalaze u tom da njim je kogod uvik u senki, i da se uvik pitaje za štogod u tućem životu. Nemojte očekivat da će se stvari same od sebe popravit, već vi morate uložiti napor da se izborite za poštivanje koje vam pripada. Ono jeste vaše pravo, al pravo nije bogom dano i moć bit oduzeto. To je štogod što vi morate ćuvati, jel to niko drugi nije dužan radit. Partnerski odnosi mnogima od vas već duže vrime nisu u okvirima koje bi mogli nazvat zadovoljavajućim. Al u isto vrime ne pravite korake da se to promini, već čekate drugu stranu, koja opet to tumaći ko vašu nezainteresovanost. Bitno je što prije sist i pronać zajednićki jezik u rišavanju svi otvoreni pitanja koje imate u međusobnom odnosu. Zdravlje vam je na zadovoljavajućem nivou.

LAV: Vašu priokupaciju uspihom, draga osoba bi mogla svasit ko manjak interesovanja za ono što bi se tribalo događat izmed vas dvoje. Što, donekle i jeste taćno. Međutim, kod vas ne postoji zla namira, eventualno odsustvo svisti da imate obaveze i prema drugim ljudima, boreć se za ono što smatrate da vam pripada. To mišljenje bi lako moglo usvojiti i vaše radno okruženje. Pa bi vam situacija izmed dvatve dosta teško pala. Potrudite se da nadete kopromisni odnos ove dvi strane. Jel, iako ste vi tvorca svoje sriće, dio te sriće su i drugi ljudi u vašem životu. Uspih sam po sebi nije to što bi tribo bit, ako ga niste podilili niskim. Iako vam je taki naćin razmišljanja ćesto stran, zaokupljeni ste s gordoćom koja vam je u velikoj miri uroćena. Pridstojeći period će vam takoće otvorit nove perspektive po pitanju ljubavnog života, al nemojte virovat sve što vam se kaže. Pa bilo to i lipo ćut. Zdravlje bi vam moglo iskomplikovat stresno okruženje i svađa drugi ljudi oko vas, pa ga izbegavajte koliko je to moguće.

DIVICA: Vaše ideje bi kogod mogo pripisat sebi, i to na taki naćin da vi tog budete svისni a da ne možete uradit ništa da to sprićite. Uzaludno bi bilo pokušavat da dokažete štogod jel vaša rić ne bi bila dovoljno jak argument u okruženju koje baš i nije naklonjeno ćinjenicama. Ono što bi vam više koristilo je da sagledate koliko ta vaša ideja vridi, i da na osnovu tog ubućude znat procinit šta su vam dometi. Takoće, bi se lako moglo desit da imate konfliktnu situaciju koje bi se mogli okonćat a da ni jednoj strani nije jasno ko ima argumente a ko ne. Što bi, ako se pride priko nesporazuma, moglo samo podgrijat novi u bućućnosti. Potrudite se da budete konkrećni i jasni, a da ne koristite „prikomernu verbalnu silu“, jel to ne samo što ne stvara

dobru sliku o vama, već vas i spušta na nivo oni koji vas optuživaje. U ljubavnom životu ne bi tribalo bit znaćajniji promina za većinu pripadnika ovog znaka, dok je zdravlje relativno loše zbog forsiranja vaši mogućnosti. Što vas dovodi brzo do iscrpljenosti. Slušajte šta vam organizam govori.

VAGA: Važite za osobu koja se trudi sa svima bit u prijateljskim odnosima, al to, koliko god se trudili nije uvik moguće. Prije svega jel je ponekad vaše želja da nadete zajednićki jezik, srazmerna ćijem stavu el pridstavi o vama, koja se ne minja šta god vi uradili jel kazali. Ovo bi veliki broj vas moglo depimirat, pa ćak i natirat vas da ućete u verbalni konflikt s osobom koja oćito neme namiru uvažit vaše mišljenje. Zarad vašeg unutrašnjeg mira, klonite se osobe koja podgriva bilo koju vrstu negativizma u vama, jel vas navodi da na svit gledate pesimistićki. Od ćega svakako nećete imat koristi, jel svako sam sebi moć bit više nego adekvatan tragićar. Tribaje vam dakle, ljudi koji razmišljaje pozitivno, i imaje razumivanja za vaše stavove. Koje svakako možete nać, jel niste u unikatnoj situaciji. Pridstojeći period je u ljubavnom životu u znaku nedovršeni odnosa, pa i potkusurivanja. Neće sve bit prijatno al morate izravnat račune i na ovom polju. Zdravlje vam je dobro al se trudite da ne podlegnete jesenoj depresiji.

SKRORIPIJA: Imate maksimalistiće zahtjeve kad su u pitanju vaše aspiracije, i lako bi se mogli nać ljudi koji bi vam u tom nastojanju mogli zamirit da ne uzimate druge u obzir pri tom. Ovo je samo donekle istina, al to ne znaći da se tribate oglušit, već razmotrite svoje postupke i tamo di ste ućili da su u pravu, potrudite se da ispravite ono što nije bilo korektno, il nije valjalo. Vaš uspih se ne gradi samo na vašoj upornosti, već zavisi i od dobre volje drugi da tako ostane. Trajan uspih gradi se stvaranjem prijatelja di god je to moguće, a ne neprijatelja. Iako ste vi ovog svისni, skloni ste na stvar gledat iz smaka jednog ugla, a to vam nikako ne moć stvorit potpunu sliku situacije. Emotivan aspekt života bi vam mogla remetiti jedna stara ljubav, pogotovo ako ste trenutno u vezi il braku. Jel bi vas mogla navest da priispite sve što ste do sad stekli i izgradili nakon nje. Brzo će te međutim svasiti da se ta osoba ni malo nije prominila. Zdravlje vam je zadovoljavajuće, al manje komplikacije sa bešikom nisu isključene.

STRILAC: Imate pridnost nad drugima ljudima, a to je da lakše uspostavljate kontakt sa drugim kulturama, pa će mnogi od vas tom prirodnom sklonošću i sposobnoću doć u situaciju da se pokažu u pravom svitlu. Jel svakako imate šta kazat, i pridstaviti svoje nasliede na pravi naćin. Moglo bi vam se ipak zamirit da ste u tom bili suviše pristrasni, al na take opaske se ne bi tribali obazirat. Jel nisu ni upućene s namirom da vas diskredituju. Osoba iz vašeg okruženja bi mogla pokušat da vam nametne svoj dio posla koji ćeka da bude urađen, na šta nikako ne triba da pristajete, jel ima dosta

drugi koji na to gledaju ko na poziv da urade isto. Morate povuć jasnu granicu izmed ljubaznosti i onog što vaša obaveza jeste, a šta nije. U ljubavi vas ćeka dosta iznenađenja, više vezano za partnera ako ste u vezi. Dok je za one koji su trenutno sami ovo možda i bolji period. Jel nisu sva iznenađenja prijatna. Zdravlje vam je relativno dobro.

JARAC: Tvrdoglavost vam stvara i priviće neprijatelja, jel odbacivate sve argumente koji vam nikako ne prijaće, a itekako imaje osnove. Vi sami triba da uvidite da vam taki stav ne moć donet ništa dobro, jel ni druga strana neće popuštiti. Dobro bi bilo da se vratite na poćetak cilog nesporazuma i pokušate uvidit kako da rišite taj problem u korenu. Takoće bi mogli imat utisak da teret odgovornosti zapravo ne donosi nikake privilegije, već pridstavlja samo veliku dodatnu obavezu. Iako ste ambiciozni, i po tom vam se malo ko moć približit, dolazite u situaciju da posumnjate da sav traj trud zapravo ima smisla. Ljubavni život bi zbog ovakog stava mogo trpit razmirice, jel mnogi od vas imaje partnera koji e o vama stvorio odrećenu sliku, koju ne želi minjat, i radiće će vas posmatrat ko kogod ko se povlaći, neg koga ko pokušava redefinisat šta mu je i životu bitno a šta nije. Zdravlje vam je dobro, al zglobovi su kritićni.

VODOLIIJA: Veliki entuzijazam koji pokazivate, stvara o vama pozitivan utisak. Al bi vas lako mogo odvest u poslove koji vam nisu bliski, pa ćak i neprijatljivi. Prije svega zbog vaše praviećne i otvorene naravi, niste skloni zakulisanim radnjama i prodavanju magle. Niži tip vodolije će to možda i prihvatiti, ali svitljiji pridstavnici ovog znaka će brez razmišljanja odbit ponudu. Sotim će te sebi ne samo pojednostavniti život, već i drugim ljudima koji bi imali od te odluke štetu. Vaša prilika koju ste ćekali će svakako doć, a vi će te je pripoznat po svojim afinitetima. Do pole ste odustali od nade da će se stvari prominiti na ljubavnom planu, ako ste trenutno van veze. Iskoristite svoje vrime i potencijale da postane sebi zanimljivi, ostalo je pitanje vrime. Za one u vezi, koji opet maštaje o malo privatnosti i mira, ovo neće bit naroćito bitan period. Al to nije izgovor da nišćim ne ispunite slobodno vrime, koje možete posvetiti partneru. Nervni sistem će vam biti dosta napet, mnogi to već osićaje i priduzimajete odrećene korake da se to ublaži. Izbegavajte gotova rišenja ko što su tablete, i okrenite se prirodi i biljnim preparatima.

RIBE: U velikoj miri ste došli do taćke kad nemate više snage da prilazite priko oćiglednog iskorišćavanja vaše trpeljivosti. Krivica nije naravno samo vaša, ljudi pribacivaje svoju odgovornost tamo di neme dovoljno otpora. Sad kad vam je jasno da nije tako, skloni ste drugoj krajnosti, pa ćak i želji da vi kome uradite isto. To vam svakako ne bi olakšalo život, a i nije u vašem interesu da se bavite takim stvarima. Što se ljubavi tiće, mnogi od vas vide priliku al oklivaje, i to naravno ne moć trajat dovika. Prilika će nestat il će je kogod drugi iskoristit. Podite od tog da je svaki pokušaj jedna mudrost, bio on uspišan jel ne. I da vas svaki pokušaj ćemu ući. Ćrez tog, nema lošeg pokušaja ako ćovik u njem vidi kako korisnu lekciju. Zdravlje vam je dobro, al klonite se opojni supstanci, prija svega alkohola, kojim mnogi od vas traži izlaz iz razni nezadovoljstava u životu.

T. K. Matković